

8. MAI

«8. Mai» kommer ut i Kristiansund N. — Postadresse boks 41. — Kontor: Nedre Enggate 20 IL. — Abonnementspris kr. 18,— pr. år, løssalgsspris 40 øre. — Annonsepris kr. 0.32 pr. m/m. — Fåes i kioskene hver lørdag.

Da bankdirektør Hartvig Gundersen og Oslo Sparebank gikk inn for NS-tiltak

HARTVIG GUNDERSSEN.

Det «nasjonale» raseri som grep den norske bankverden etter den tyske okkupasjons opphør har sin psykologiske forklaring i det nå neddyssede faktum at de norske bankers «bistand til fienden» var så omfattende som vel mulig. I nr. 46 av «8. Mai» 1951 har vi vist tre dokumenterte eksempler på en tilpassning til okkupasjonen, — som man helst vil glemme i dag, sammen med de fem forsvunne skap til nemnda for Industri og Omsetning, — og sammen med medlemskapet i Norsk-Tysk Handelskammer — som vår økonomiske elite måtte få syndsforlatelse for, — hvis rettsoppgjørets iscenesettere — på norsk side — skulle ha sluppet helskinnet fra dette....

Oslo Sparebank har som bekjent nylig medvirket til at '93 frontkjempkonti tilhørende enker, faderløse og ubemidlede er blitt berøvet de rettmessige eiendoms, ved en norsk rettsavgjørelse som ikke bare er sterkt kompromitterende for vedkommende dommer, — men for Norge som rettsstat.

Det kan da også av denne grunn være interessant å dokumentere hva denne bank, dens daværende og nåværende sjef — herr Hartvig Gundersen kunne tillate seg i retning av samarbeid med «den lille flokken som gikk erobreren tilhånd» for å bruke redaktør Smitt Ingebrigtsens (?) uttrykk i partienes fellesprogram av 1945.

I 1942 ble det av nasjonale grunner og for å holde Kringkastingen mest mulig i norsk hånd aktuelt å skaffe kapital — 6 millioner kroner — ved aksjetegning til Norsk Rikskringkasting A-S. Foretaket skulle organiseres med samme økonomiske skabelon som A-S Vinmonopolet.

Ombudsmannen for næringslivet — Alf L. Whist satte igang underhåndsarbeid for å skaffe den nødvendige kapital, og man benyttet seg bl. a. av den daværende direktøren i banken, administrerende direktør, herr Gundersen og ble meget godt mottatt.

Norge er ikke tjent med at en stor gruppe av folket er likegyldig overfor samfunnet

Oppgaven er å søke forsoning og utjevning av motsetningsforholdene

Sorenskriver STAVANG har i et utførlig særvotum gjort rede for sitt syn på det politiske landssvikoppgjør. Det finnes i Justiskomiteens innstilling S. nr. 341-51, som skal behandles av stortinget i den nærmeste fremtid. Han konkluderer med følgende:

«Eg hadde (då) tenkt at eg skulle ha gjort dette framlegget: «Stortinget bed Riksstyret greidda ut spørsmålet om det trengst serlege reglar for oppatt-takning av straffesaker dømde etter landssvik-oppgjærdslovene eller om oppatt-takningsreglane i straffesaksmålslova og andre tiltak gjer det mogeleg å få retta både ulikskapen i og andre misheva som hefter ved oppgjerda. Om så er bed eg stortinget at det vert lagt fram opplegg til turvande serreglar». Eg let likevel framlegget ligga sidan eg står aleine i nemnda om det, og vil i staden stå framlegget frå nemndemannen Bunkholt.»

BUNKHOLT sier i sine bemerkninger:

«Dette mindretallet mener at det er mest ærlig både overfor seg selv og andre åpent å innrømme at noe endelig avgjort standpunkt overfor rettsoppgjørets historiske og rettslige grunnlag evner en i dag ikke å ta. Så enkelt som advokat Thommesen fremstiller det, er det vel neppe. Nye opplysninger om viktige kjennsgjæringer er siden 1945 stadig kommet fram. Bedømmelsen av disse opplysninger er høyst skiftende. Neppe på noe område spiller det subjektive utgangspunkt større rolle ved bedømmelsen enn her. En apokalyptisk noktern, lidenskapsløs, objektiv vurdering klarer vel de færreste av oss. Det turde vel også være et spørsmål om alle relevante kjennsgjæringer foreligger.

De seks årene som nå er gått har likevel gjort at synet på rettsoppgjøret ikke er så følelsesbetont som i 1945. Både viljen og evnen til nøkternt å bedømme, de historiske og rettslige forutsetninger for rettsoppgjøret er større enn dengang. Store deler av vårt folk er kommet iallfall i noe tvil om enkelte sider ved rettsoppgjøret har vært berettiget eller iallfall om dette i den omfattende form det fikk, har vært klokt og framsynt. Etter mitt skjønn trenge det i begge ytterstandpunktets leire mere forståelse av den annen parts synspunkter og dermed også erkjennelse for begåtte feil, ikke minst av NS-folket. Bare en nøktern, lidenskapsløs og strengt vitenskapelig og upartisk bedømmelse av rettsoppgjørets historiske og rettslige forutsetninger og av dets økonomiske, sosiale og politiske følger kan bidra hertil. Det er alene forståelse og fordragelighet som kan bringe ro omkring rettsoppgjøret og bygge bro over den kløft som det nå er mellom NS-folket, deres slekt, venner og meningsfeller, og den annen leir. Landet er ikke i lengden tjent med å ha et betydelig befolkningslag med fiendtlig eller iallfall likegyldig innstilling overfor samfunnet — mennesker som føler seg som en parlakaste satt utenfor folkefellesskapet.

....Det er forsoning og utjevning av motsetningene som samfunnet nå bør gå inn for. Verdensutviklingen har i de senere år tatt en slik fart og en slik retning at krigen og dens motsetninger er kommet oss nokså meget på avstand. Oppgaven i dag bør være å søke å overvinne disse gamle motsetninger.

HALVAR BUNKHOLT.

EINAR STAVANG.

ger, for derved å styrke vårt samhold overfor de farlige tider som ligger foran oss.

....Ut fra dette, mindretallets alminnelige syn, slutter mindretallet seg stort sett til Stavangs bemerkninger. Derimot kan ikke mindretallet slutte seg til hans konklusjon. Om Stavangs antydende forslag skulle bli vedtatt, vil det føre til en ny alvorlig belastning på rettsapparatet, og det er en fare for at det vil ta atskillige år før det hele kunne bli avviklet. Det vil føre til at det ikke blir ro omkring rettsoppgjøret. Dette er hverken samfunnet som helhet eller domfelte tjent med. På den annen side er jeg selvsagt enig i at i den utstrekning det er gjort urett bør det finne en praktisk løsning for å få gjort uretten god igjen. Har det forekommet tilfelle da noen er blitt dømt for handlinger, som andre — medlemmer av NS eller ikke medlemmer — er gått fri for, bør en slik ulikskap for loven rettes, men det bør skje på en slik måte, at man får en snarlig avslutning på rettsoppgjøret.

Det er dette mindretallets oppfatning at så vidt floket som det hele nå er, vil det beste være å få en kommisjon valgt av stortinget etter innstilling av valgmennda til å utrede og avgi innstilling om følgende spørsmål:

- 1) Om det må ansees nødvendig å få en bedømmelse av rettsoppgjørets historiske og rettslige grunnlag, og på hvilken måte dette i tilfelle bør skje.
- 2) Om det ansees hensiktsmessig å få en eventuell revisjon av enkelte landssvikdommer og hvordan dette praktisk kan gjennomføres.
- 3) Om det i tilfelle kan og bør gjøres noe for å avbøte eventuelle økonomiske og sosiale følger av rettsoppgjøret.

Det er mindretallets håp at en slik parlamentarisk kommisjon vil kunne bringe mere ro omkring rettsoppgjøret. Hvis mindretallet får noen tilslutning til det syn som her er framholdt, forbeholder mindretallet seg å oppta nevnte forslag.»

Kan det være mulig — politimester Østerberg?

En av de mange «henlagte saker»

Landssvikoppgjøret har i alle fall hatt en positiv side, — det har stillet forholdene innen vårt rettsvesen i den riktige belysning, og har appellert til den kjerne av sunn rettsbevissthet som tross alt har overvintret hos store deler av folket. Og ennå vet vi at det er utallige tilfeller av rettskrenkelser og åpenbar korrupsjon som ikke er kommet fram i dagslyset. Solidariteten innen embetsverket har ydet god beskyttelse. La oss i dag etterlyse en enkelt av de mange «henlagte sakene» fra etterkrigsåra, — et tilfelle hvor det overhodet ikke dreier seg om såkalt landssvik, — Tvertimot — en sak som viser hvor dan det også innen de «nasjonale» kretser har vært makten og ikke rettsprinsippet som har vært benket i høgetet.

Det beryktede gestaporedet «Misjonshotellet» i Trondheim, ble som kjent etter krigen benyttet som fengsel for landssvikfanger. Det var de hjemvendte rikspolisoldater fra Sverige som overtok vaktholdet. Styrkene ble stillet under politimester Østerbergs kommando, men forpleiningen var fortsatt militær, med forsyninger fra Hærens depot.

Vaktmannskapene merket etter hvert at spiseseddelen ble mer og mer spartansk. Det ble lengere og lengere mellom kjøttmiddagene. Sukker, tobakk og andre rasjonerte varer falt i stadig mindre kvoter, — tiltross for at forsyningene fra depotet var de samme som tidligere.

Nærmere undersøkelser viste at det var mannskapenes overordnede som kompletterte sine egne varebeholdninger fra Misjonshotellens kjøkken. Det ble fastslått at et par høye militære størrelser hadde forsynt seg med både sukker og kjøtt i betraktelige kvanta. Og det ble konstatert at byens egen politimester feiret frigjøringen og sin egen forfremmelse med forsterket kosthold fra Misjonshotellet. Politimesteren og hans adju

Forts. på side 5.

Den hektiske dødelighet i Trondheim...

Natten til 14. feber 1951 døde Haakon R. R. i en voldsm...

„Gjør I som de“

Det må bli et folketrev, hvis vårt land påny skulle opp...

administrerende direktør, herr Gundersen, og ble meget godt mottatt. Vi er i besittelse av et brev på norsk, — nemlig direktørens brev i original. I brerets venstre hjørne står «Ved besvarelse bes anført CH./MO.».

Vi gjengir brevet in extenso, dog med utelatelse av adressatens navn og adresse. — Brevets parafering er uleselig. Brevet er datert Oslo 21. august 1942.

Brevets innhold:
„Vi henviser til Deres konferanse med vår administrerende direktør og til det innleverte utkast til aksjeinnbydelse i Norsk Rikskringkasting A-S og tillater oss å meddele at vi etter be slutning av vårt styre skal være villig til, når aksjeinnbydelsen blir lagt ut til offentlig tegning — å tegne oss for et beløp av kr. 200,000 i aksjer i dette selskap.

Ærbødigst
OSLO SPAREBANK
H. Gundersen.»

(uleselig underskrift)

«De tolv apostler»

I dagspressens A-pakt-telegrammer støter man til stadighet på uttrykket «de tolv apostler» brukt om A-pakt-landenes finansråd og like ofte «de tre vise» om de tre «store» utenriksministre. For den alminnelige avisleser fortøner disse uttrykk seg som en meget makaber spøk. Jeg vet ikke om det er Lange, Bratteli eller Hauge som er norsk «apostel», men det er rart ingen av dem har hatt takt nok til å hviske de herrer journalister et lite ord i øret.

Som det nå er, kan man nårsomhelst risikere at avisene — for å bli i bildet — begynner å kalle Truman, Churchill — eller kanskje Trygve Lie for Vår herre. Alt synes mulig i den frigjorte demokratiske presse. Det er beklagelig at Berggrav og hans roper er gått av med pensjon.

Olympisk sirkus

Blandt de anmeldte østerrikere til Vinterolympiaden er også den kjendte slalåmløper Engelbert Haider. Påpasselige herrer har imidlertid gjort anskrik, idet Haider under okkupasjonen en tid skal ha vært stasjonert på Lillehammer som politioffiser. Han beskyldes for tortur ifølge den vanlige regel, og man protesterer mot at han får komme til Norge. At Haider sak er blitt grundig etterforsket av en alliert undersøkelseskommisjon spiller øyensynlig ingen rolle.

Redaktør P. Chr. Syversen i Aftenposten har naturligvis ikke kunnet la en slik fristende anledning gå fra seg til å berike lesekretsen med et nytt geni-blaff. Under sitt berømte utrops tegn behandler han saken og kommer til følgende i sin forbløffende enkelt-het geniale konklusjon:

«Det er ikke østerrikeren Haider de norske protestene er rettet mot. Det er gestapomannen Engelbert Haider den norske olympiakomite, på vegne av en sterk opinion, ikke vil se i vårt land en gang til».

Etter dette skulle saken være helt klar, idet det — såvidt man kan forstå — nettopp er østerrikeren Haider som av den østerrikske olympiakomite er anmeldt til olympiaden.

Natten til 14. oktober 1951 døde Hugo EIDUM en voldsmann død i Trondheim. Visse trekk minner om dødsfall i okkupasjonstiden. Det er heller ikke det første eiendomme like dødsfall etter «frigjøringen». — Har politiet og statsadvokaten slått seg til ro med at det er en festbetont ulykke?

DET SEES AV AVISUTKLIPP at det forklares at denne nøkterne og kallblodige ordensmann skulle ha del tatt i en sammenkomst. Kommet ut derfra om natten skulle han ha funnet på, at han ville opp i leiligheten igjen. Etter forklaringen i avisene å dømme hadde han gitt sig til å klatre oppover en nedløpsrenne utenpå huset for å komme opp.... Det kunne imidlertid vært oppnådd ved å klyve over porten! Dette er bare en bemerkning av major von Knurren, og vi må be myndighetene om ikke å legge noen som helst vekt på den....

KOMMET ET STYKKE OPPOVER skulle rennen angivelig ha røket, — og Eidum ble funnet drept med knust hode, sår på halsen og overskåret pulsåre? Hans hustru hadde forlatt sammenkomsten tidlig på kvelden. — Hvorfor? Hun var sin prektige mann oppriktig hengiven.... Hadde Eidum fått vite for meget om visse ting? — Hadde tvilen holdt sitt inntog?

FRA KRIGENS DAGER ble på visse steder i utlandet drevet den kunst å få mord til å passere som «ulykker». Fra USA vet vi således at «profesjonal Killers (med forbannelser) er meget vanskelige å spore.

Vedkommende vert skal ha vært svært mentalt rystet.

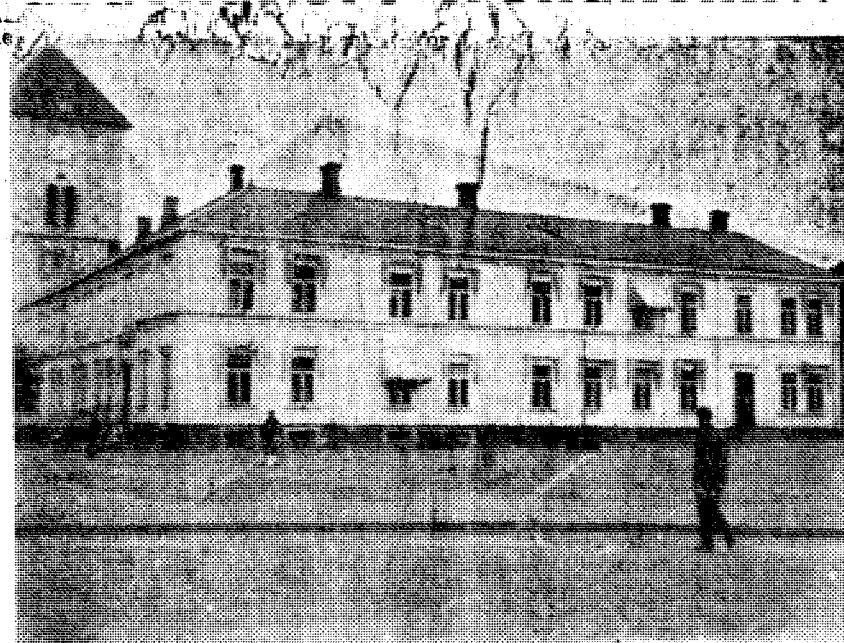
DET KAN TENKES at Eidum var en meget erfaren etterretningsmann med kjedelige innsikter! Man er som kjent herhjemme i dødsangst for at enkelte opplysninger skal komme ut. Hvem er det som jager hvem? Det er bare noen ganske få, flinke gutter som kan svare.... Har samtlige tre jakselskaper sine folk i politikorps, fengsler og arkiver.... Visse kjedelige dokumenter er dagens løsen.... Hvor mange Silent Killers og medvirkere er anbragt i rettsapparatet? Og i stat og kommune?

DET ER IKKE GREIT Å VÆRE POLITIMANN I DAG! Verre blir det når vi blir mer okkupert.... Hvilke saker får tjenestemannen lov til å etterforske tilbunns, og hvilke ikke? — Hvordan går det f. eks. med kriminalsjef Franz von Kaltenborn's etterforskning av den eldre, ansette Osloadvokaten med supernasjonale omgivelser, som etter Aftenpostens (Odd Bergfald) og Dagbladets (Hagelund) mening hadde underslått ca. 300,000 kr.? Slike spørsmål var også fremme under den tyske okkupasjon, også i Trondheim, men ordentlig politifolk forsket uansett.... Gjør man det samme i dag?

DET VÆRE LANGT FRA VAR MENING å rette et slikt spørsmål til forkleinelse for de pliktoppfyllende, gamle tjenestemenn ved Trondheim politikammer og andre politikammer som vi personlig kjenner og setter stor pris på....

FORDI MORD og andre grove forbrytelser med «riktig» politisk for-

— Fortsettes side 5 —

Trondheims Politikammer — gamle Hornemannsgården.

Sorenskriver L.Z. Backer bør fjernes fra sin stilling

Hans forhold under okkupasjonen må granskes

Med stor interesse fulgte vi i injurien mot høyesterettsadvokat Arne Fliflet, som i oktober måned 1951 ble behandlet ved herredsretten på Notodden.

Det var sorenskriver L. Z. Backer som ledet retten, og med sine doms menn dømte han Fliflet til en bot på 500 kroner, subsidiert 45 dagers fengsel.

Saken gjalt en tale som Fliflet hadde holdt som aktor i en «landsviksak», og hvor han hadde uttalt at politikonstabel Svendsen i okkupasjonstiden, hadde vært med på politiske arrestasjoner og ransaker og at hans polititjeneste i den tiden vesentlig besto av en lang rekke handlinger som stred avgjort mot norsk lov og samtidig innebar grovt rettsstridig bistand til fienden.

Som det vil erindres vakte saken og dommen stor oppsikt, særlig på grunn av at det i retten ble ført en rekke vitner som hadde vært offer for Svendsens arrestasjoner og ransaker. Ved siden av dette ble saken også stort samtaleemne på grunn av rettsformann sorenskriver L. Z. Backers utfordrende og uhøviske opp treden mot Fliflet. Gang på gang avbrøt Backer advokat Fliflet i hans forklaring og hindret på denne måte Fliflet å komme til orde.

L. Z. BACKER.

Da L. Z. Backer i 1945 meldte seg til aktiv tjeneste som aktor og senere dommer i rettssvikoppgjøret — kom det allerede da fram forskjellige ting om hans forhold som politifullmektig i Trondheim i okkupasjonstiden. — Mange tiltalte som i embets medfør hadde hatt nær forbindelse med ham kom fram med det de visste om ham. Alt ble lagt bort med et skuldertrekk og bevisene havnet i myndighetenes store kurv som bar titelen: «Bakva-

— Fortsettes side 5 —

Det må bli et folkekrav, hvis vårt land påny skulle oppleve et nytt

9de april
at våre stortingsmenn og vår regjering forblir i sine plasser — og ikke flykter fra ansvaret — dersom det skulle vise seg at landets kårne har tatt fell kurs...

Tusener og atter tusener av norske arbeidere, bønder, funksjonærer og husmødre forble i sine plasser i årene 1940-45 og det skal mane oss alle: «Gjør I som de!»

S. S. L.
i «Skotfos Avis».

Paven refser både vest og øst

Pave Pius XII rettet juleaften et budskap til hele verden med appell om nye krafttak for å bevare freden. Paven erklærte med styrke at den katolske kirke var nøytral i politisk henseende, men fastholdt dens rett til å dømme mellom godt og ondt. En upartisk iakttagelse, sa han, kan bare trekke den slutning at kjernen i verdens problem er av åndelig natur — åndelige mangler og åndelig ufullkommenhet.

Paven påtalte videre i skarpe ordelag det stadig større og større frihetstap som er overgått den vestlige verdens folk, hvorefter han vendte seg mot «voldens dyrkere» i den kommunistiske verden. Med henblikk på både vest og øst sa han at kirken som den eneste grunnvoll for en varig fred hadde møtt særlige vanskeligheter gjennom de samfunnsforhold som nå er rådende.

Demokratiet er reddet

Fra Linz telegraferes 23. desember til Politiken.

En folkedemnstol i Linz har avsagt kjennelse om, at Hitlers fødehus i Braunau, hans foreldres hus i Leonding i nærheten av Linz og eiendommen Rauchergut i Fischlham nær Wels hvor Hitler tilbragte det meste av sin ungdom, alle tilhører den østerrikske stat og skal slettes.

Ikke mennesker, men materiell

General Koenig, tidligere fransk overkommandant i Tyskland og nå general de Gaulles våpendrager, har i en tale i skarpe ordelag fordømt vår tid slik den har utviklet seg under trykket av krigsfaren.

— Det er, ropte han med hellig forargelse, sorgelig karakteristisk for vår materialistiske tid at man ikke lenger regner med mennesker, men menneskemateriell i betydningen krigsmateriell!

Forst. side 5.

«Guri Liesdatter i lyseblått drømmegevant»

Prinsesse Margaret har vært i Paris i anledning av et velgjørerhetsball til inntekt for det engelske hospital i Neuilly. De 1500 innbudte av den høyeste franske sosietet, diplomater og FN-delegater som kom gjennom protokollsjefens strenge nåleøye måtte betale 8000 fr. (160 kr.) i entre, men bare 80 spesielt utvalgte oppnådde å bli forestillet for prinsessen.

Dagbladets motemedarbeider Love Yngve Anderson som har en like skarp penn som skarpt øye, skriver under ovenstående tittel:

«Blant ballets mange elegante damer bemerket Paris-kronikøren vår egen eple-prinsesse Guri Lie, datter av FN-generalsekretær Trygve Lie, iført en delig stroppløs Balmain-modell av lyseblått fløyel med snoring i ryggen og pompøst draperert kridoline-tyll-skjørt.»

Så vet vi det! Man får si vi kommer oss herhjemme på bjerget og på Grorud. Pappa Trygve har jo allerede tidligere gått over til kridoline-fasongen.

Tyskland Sveriges største handelspartner

Etter opplysninger i Stockholmsavisene kommer Tyskland i 1952 til alvorlig å true Englands rangplass som Sveriges fremste handelspartner. Handelen med England ventes å gå tilbake. I de 10 første månedene av 1951 importerte Sverige fra England for 1,266,8 mill. kroner og eksporterte dit for 1,385,1 mill. kr., hvilket motsvarer en årsimport av 1,528 mill. kr. og en årseksport av 1,660 mill. kr. — Disse tall venter man vil synke i løpet av dette år. Sveriges handel med Tyskland ventes derimot å medføre en import av 1,500 mill. kr. og en eksport av 1,350 mill. kroner.

Engelsk ukerasjon

Politiken demonstrerer på et fotografi hvorledes den ukentlige rasjon ser ut, som de engelske husmødre har til sin rådighet. På en tallerken ser man to små kjøttstykker, ialt for kr. 1,53, og på en annen tallerken 84 gram bacon. Av te får man 56 gram pr. uke, hvilket tør være lite nok når det gjelder denne nasjonal-drikk. Derimot er kaffe urasjonert. Av meierismør får man 84 gram, mar garin 112 gram, samt smult 56 gr. Ost er rasjonert med 42 gram pro per sona pr. uke og av sukker får man 280 gram. Eggene rasjoneres til kjøp mennene etter tilgangen, fra februar til november ble det 90 egg pr. kunde. «Godter» er også rasjonert, av det får man tilsammen 728 gram for fire uker. Derimot er melk urasjonert. Så kan enhver sammenlikne med forholdene herhjemme.

Nytt kvartal 1. januar — Betal din kontingent!

Redaktør
Arvid B. Arntzen
Forretningsfører
Per Kvendbo
Utgitt av Interessentskapet 8. Mai

Foran stortingsdebatten

Innstillingen fra justiskomiteen om angrepene på rettsoppgjøret med landssvikene — Innst. S. nr. 341-51 — ble omdelt til stortingets medlemmer umiddelbart før juleferien og vi håper at mange av dem har benyttet tiden til å lese dette dokument, slik at det kan bli en saklig debatt, når stortinget om ikke så altfor lenge tar den opp til behandling.

Innstillingen har i realiteten to hovedavsnitt, det første er flertallets summariske gjennomgåelse, det annet er Stavangs og Bunkholts særvota.

Flertallet slutter seg i alt vesentlig til hva den kst. riksadvokat og justisdepartementet har sagt i St. meld. nr. 64-50 og sier, at «det har søkt å finne en rimelig begrensning i sin innstilling så den vesentlig omfatter de nye spørsmål som er reist i stortingsmeldingen. Flertallet finner ikke nå noen grunn til å gå utenfor denne grense. Medlemmene av flertallet, som i og for seg kan ha forskjellig syn på spørsmålet om rettsgrunnlaget for rettsoppgjøret, og likeså på spørsmålet om hvilket omfang oppgjøret burde ha fått, vil derfor avholde seg fra påny å ta disse problemer opp til inngående drøftelse i selve innstillingen. Flertallet er for øvrig enig med mindretallets medlem Bunkholt i at det ennå er for tidlig å foreta en endelig vurdering av rettsoppgjøret. Det er innlysende at en slik sammenfattende vurdering først lar seg gjennomføre når hele utviklingen til en viss grad kan sees i historisk perspektiv. Dette er en ytterligere grunn til at flertallet har begrenset sin uttalelse til de spørsmål stortingsmeldingen har reist.»

Ja, slik står det ordrett, og dermed går flertallet til hvile og tror at den hellige grav er vel forvaret. Men — mindretallet, Stavang og Bunkholt, synger ut, og vi henviser for såvidt til de utdrag av deres særvota som vi har gjengitt annetsteds i dagens nummer. De gir et begrunnet håp om, at flertallets talemåter og sannpåstrøing ikke skal kunne foregå helt ubemerket. Det er lett nok å skyve de ubehagelige sannheter fra seg og overlate dem til den fremtidige historiske dom. Men det er her tale om tituseners, ja hundrede tuseners skjebne, og disse lar seg ikke avspise med denslags etterjultretthet. Noe håp om å vinne stortingsflertallet for en revisjon på saklig grunnlag er det ikke denne gang, men dermed er det også sagt, at det ikke kan bli ro om det politiske rettsoppgjør. Vi har tidligere gjentatte ganger sagt, at vi er villig til å møte på halvveien, men det ser i dag ut til at et slikt tilbud ikke vinner gehør hos dem, som har satt det politiske rettsoppgjør i scene. Og da får vi slåss videre, slås for sannheten og rettferdigheten. Vi har flere med oss i dag enn kanskje stortingsflertallet tror, og vår flokk vokser for hver dag som går. For så vidt vil også debatten i stortinget gjøre sin nytte, selv om vi ikke venter oss så meget av dagbladenes referater. Men når det stenografiske referat foreligger, skal vi også kunne trekke opp rettingslinjene for vårt fremtidige arbeide for de utstøttes sak.

Herrefolket er i form

De norske tropper i Tyskland flottes seg

Det nyopprettede Landes-Amt für Besatzungskosten i Kiel har gjennomgått regnskapene for de utgifter som de allierte okkupasjonstropper har belastet okkupasjonskontoen med, og har funnet en rekke utgiftsposter som må sies å falle utenfor rammen av okkupasjonsutgiftene, opplyser en talsmann for det nye administrasjonsorgan. ...

ne utgiftene til fødselsklinikk for sine hustruer og tannlægeregninger for sine barn på okkupasjonskontoen, slik at utgiftene for helsevesenet bare i sommerhalvåret 1951 er løpt opp i 300.000 D-mark. De norske okkupasjonssoldatene skal også ha trukket luksusbrilleinnfatninger i gull på okkupasjonskonto.

Bare i oktober ble det påført ok-

Nysvenska Rørelsen er blitt en internasjonal organisasjon

Dr. Per Engdahl slår fast at en samling av Europa er nødvendig

Dr. Per Engdahl.

På privat initiativ holdt lederen av Nysvenska Rørelsen, dr. PER ENGDAHL, den 12. desember 1951 et foredrag i Oslo.

Med sin vanlige blendende foredragskunst holdt dr. Engdahl den fullt besatte møtesal fengslet gjennom en halvannen times utredning om de tanker som rører seg hos dem som har innsett at de nåværende politiske ideologier bare fører mer og mer i fortapelsen. I tilslutning dertil gjorde han rede for hvordan disse tanker hadde fenget i vide kretser, slik at man allerede i dag — etter relativt kort tids forarbeid — kunne tale om en sterk og målbevisst internasjonal organisasjon med aktiv tilslutning fra framstående personer innen de forskjellige land.

Vi er beskyldt for å være «ny-nazi»

Ny fred

Når det gjelder denne freden som det kjempes for så trutt, kan vi nordmenn nyte gleden av en særlig attributt: Ingen andre små nasjoner har i større grad enn oss hevdet fredens tradisjoner når de store ville slåss.

Vi gikk med som frontsoldater i en folkehær for fred som med armbind og plakater krevde våpnene lagt ned. Vi marsjerte, demonstrerte, — preket fred av hellig plikt, — Martin Tranmæl agiterte og hr. Øverland skrev dikt.

Vi var små, men brukte røsten etter evne og forstand, mens impulsene fra østen tente Gerhardsen i brann. Bak det brukkede geværet banet folkets brede lag veien fram til makt og ære for de store menn i dag.

Og bak deres sterke ryggen — bakom folkets egne menn — er det nå nasjonen trygger

ster», sa dr. Engdahl. Vi bryr oss mindre om hva engstelige motstandere som frykter sin egen maktstilling, kaller oss for. Vi vet selv hva vi er og hva vi arbeider for. Og det har i et hvert fall ingen ting med det som het nazisme å gjøre. Vi blåser ikke liv i lik. Vår vei er en positiv vei og den fører utelukkende framover. Idag blir enhver kritikk overfor de rådende, såkalte «demokratier» oppfattet som nazisme eller fascisme. Den slags forsøk på å forville almenheten tangerer imidlertid ikke over hodet kritikken. Dag for dag beviser det faktiske hendelsesforløp at slik som man lar «demokratiene» spille ut — det er blitt nokså mange arter av dem — så ligger resultatene helt og holdent på minus-siden. I dette øyeblikk er vi kommet derhen at realiserer man ikke en europeisk samling og legger man ikke en ny ånd og et nytt syn til

grunn, så har man ingen sjanse til å berge seg ut av den floken vi er blitt rotet opp i. Dr. Engdahl appellerte innstendig til alle interesserte om å sette seg inn i den ideologi som den nye bevegelse har gjort seg til talsmann for, og håpet også å kunne se nordmenn som aktive medarbeidere på den felleseuropeiske front.

Foredraget, som rev tilhørerne fullstendig med, ble lønnet med langvarig bifall, og foredragsholderen ble ønsket hjertelig velkommen tilbake.

Dr. Engdahl har nettopp sendt ut annet bind av sitt store verk «Västerlandets fornyelse», der han meget utførlig og på en særdeles overbevisende måte gjør rede for sitt og Rørelsens syn. Disse to bøker — bør anskaffes og studeres grundig av alle som har interesse og ansvarsbevissthet for de samfunnsproblemer som akkurat nå er de brennende.

Her ga «rettferdigheten» opp

Tyskarbeiderne gikk fri

I Justiskomiteens innstilling om rettsoppgjøret finner vi et brev fra riksadvokaten om begrensning av oppgjøret. Vi skal gjengi et avsnitt:

«Behandlingen av de såkalte tysk arbeidssaker er i og for seg blitt begrenset som følge av at det har vært praktisk umulig å gjennomføre aksjonen i videre utstrekning. Det kan for så vidt vises til riksadvokat Sven Arntzens foredrag i Dommerforeningen 5. september 1946, inntatt i Riksadvokatens Meddelelsesblad nr. 23 side 7 f. Påtalemyndighetens ledelse har søkt å redusere de saker som her skulle følges til tilfelle, hvor forholdet på grunn av arbeidets art eller betydning for fienden måtte regnes som klart utilbørlig. Skulle man imidlertid her få trukket fram de gravende tilfelle som fortjente behandling, ville dette kreve et overveldende antall undersøkelser fra politiets side med påfølgende utskillelse, en oppgave som politiet nok ikke ville maktet. Det er i det vesentlige blitt til at man har forfulgt de såkalte femmannslag, som har overtatt enterpriser for tyskerne. Likeledes har man forfulgt gro-

vere tilfelle av transportvirksomhet.»

Av innstillingen ser vi at Justisdepartementet er enig i denne begrensning av rettsoppgjøret, og justiskomiteen beskjeffiger seg ikke med denne side av saken.

Tyskarbeiderne er blitt hellige dyr og det bestyrker ryktene om at den allmektige LO har holdt sin hånd over dem alle som hadde partiboka i orden. Dette burde komme fram under stortingsdebatten, slik at allverden kunne få klarhet i forholdene.

Vi skal i denne forbindelse nevne en episode fra en av våre byer. En arbeider var i de hektiske dager, da alle feiret «frigjøringen» innkalt til politiet for å redegjøre for sitt arbeid på en nærliggende tysk flyplass. Mannen hadde vel festet litt sammen med de andre rettferdige, og da politiet begynte å spørre ham ut, vinket han etterforskeren av og sa: Nei, dette får De spørre ordføreren om, for det var han som hentet meg til flyplassen. ... Og ordføreren? Det er en av dagens store i Det kgl. norske A-parti.

Mordere på tronen

Av høyesterettsadvokat Gustav Heber

Vi har hatt flere av dem. Den første var Harald Hådråde. Uten lov-mål og dom myrdet han Einar Tam-barskjelve og hans sønn Eindride. Grunnen var politisk. Som leder av og første tillitsmann for Frosta Lagting var hans stilling politisk så sterk, at Harald ikke kunne bli kvitt ham på annen måte. ...

dyktighet og store autoritet å stille kongen selv i skyggen. Håkon Magnusson hadde ingen sønner, slik at etter hans død skulle tronen være blitt erklært vakant, og nordmennene gått til nytt kongevalg.

Nå hadde kongen i 1301 fått en datter. Det var da hans plan å skaffe seg en svigersønn av deretter å denne eller sine mange dattersønner anerkjent som norske konger. Han endte på et Audun, hvis hustru

Herrelolket bruker pisken fremdeles

Korporlig straff, d.v.s. pisking, blir fremdeles brukt som straff i de engelske administrasjonsområder i Afrika. FN's hovedforsamling har to år på rad anmodet England om å avskaffe denne straffemetode og nå er man kommet så langt at engleanderne har lovet å skjære ned bruken av pisking, men de har ikke tenkt å avskaffe den.

Ifølge engelsk statistikk som er fremlagt for FN, ble pisking brukt 524 ganger siste år, derav 428 i Tanganika, og 339 av dem, som ble gjenstand for denne straffemetode var gutter under 16 år. Som en slags unnskyldning anføres det, at de innfødte selv bruker denne straffemetode, og at folkemeningen ønsker denne form for straff.

Det minner om gutten som plukket vingene av fluene og sa: Dom liker det.

Og — et spørsmål: Hvor er så de mange forsvarere av menneskerettighetene? Tør de ikke protestere mot slike løve?

Fredsprisen til Arnulf Øverland

Vår store nasjonaldikter, den norske stats ærespensjonist, Arnulf Øverland, er for tiden på foredragsturne i Danmark. Det er fredssaken som ligger ham på hjerte — som den ligger oss alle på hjerte, og det mest brennende spørsmål i tiden. Forleden hadde dansk kringkasting et lengere intervju med Øverland, som jeg hørte på med stor oppmerksomhet. Det hadde den hyggelige (og treffende) tittel «Kaminpassiar». Det viste seg at Øverland har funnet intet mindre enn selve veien til å sikre verdensfreden, den eneste sikre vei — nemlig barnebegrensning, i første rekke utdeling av preventiver til de indiske og kinesiske kvinner. Fra Østen er det nemlig i det lange løp at den største fare truer. Øverland hevdet at grunnårsakene til alle kriger er overbefolkning — altså manglende Lebensraum. Tysklands befolkning øket med en halv million årlig, derfor kom den krigen. (Nye toner, nye toner herr Øverland. Tyskland var altså ikke mer å klandre enn andre overbefolkede land er å klandre når de søker å skaffe seg «luft»? Jeg trodde forevrigt at krigen kom på grunn av engelskmennessens garanti til Polen?)

MALTHUS er mer aktuell enn noen sinne, hevder den nåværende beboer av den norske stats æresbolig. Opprettelsen av Mødrehygienekon-torer over hele verden, hvor slike ikke finnes (og dessuten naturligvis intensiv huspropaganda) vil sikre verdensfreden. Altså, Malthus er verdens frelser — og Arnulf Øverland hans profet. Det var det mektige budskap som Arnulf Øverland søndag 16. 12. 51 kl. 20,30 brakte verden over dansk rikskringkasting. Preventivene skal redde verdensfreden.

Et spørsmål til leserne: Bør preventive eller Arnulf Øverland ha Nobels fredspris? Eller bør den deles likt mellom begge?

Du Arnulf, du Arnulf!

C. JUS.

giftene, opplyser en talsmann for det nye administrasjonsorgan. ... Blant annet er det fastslått at en norsk Soffiserfrisk utviklingshistorie, 2044 latt seg behandle av en tysk læge i Kiel og ført utgiftene på okkupasjonskontoen, enda hennes mann for lenge siden er overført fra Tysk landsbrigaden til Norge. Videre fører okkupasjonstroppe-

konta. Bare i oktober ble det påført okkupasjonkontoen 13,500 D-m. i utgifter til 1 million spesial-kartonger til transport av matvarer. I samme måned ble det rekvirert 3 km. møbelstoff, 255 meter løpere og 70,000 stykker viskelær på okkupasjonkontoen.

Og bak deres sterke rygger — bakom folkets egne meier er det nå nasjonen trygget om sin fred — en gang igjen! Det er fredens tradisjoner som skal hevdes en gang til! —la det koste millioner, — milliarder, — om du vil!

MEG.

«Stort sett har det gått bra»

Av overrettssakfører Erling Ueland i «Stavanger Aftenblad»

Stort sett har det gått bra med rettsoppjøret», sier Aftenbladet med tilfredshet. Det står ikke alene med dette syn. Justisminister Gundersen har sagt det mange ganger nå, og han må jo vite det for han har jo deltatt sterkt både i organiseringen og gjennomføringen.

«La oss derfor få ro omkring oppjøret», sier de samme og er glad i seg selv for velgjort arbeid.

Men hva da i de unntagelsestilfelle da oppjøret ikke har gått bra. I dette at det må innrømmes at slikt har forekommet, må jo ligge at det finnes folk som er blitt urettferdig behandlet og urettferdig dømt.

Aftenbladet vil henvise til historiens dom. Bladet tenker kanskje på Hans Nielsen Hauges skjebne. Syntes Aftenbladet at han ble rett behandlet? Eller ville det riktige være at hans sak var blitt tatt opp igjen, mens han levde?

En rettsak om en enkelt manns skjebne rystet en gang et stort land i sine grunnvoller. Det var ikke opportunt for maktthaverne at Dreyfus skulle få rett. Men da han fikk det, ble det ansett som en vinning ikke bare for Frankrike, men for hele verden.

En av de domte i Hette-saken måtte de for rettferdigheten seiret. Men

hans sak ble presset fram fordi det i den tid fantes folk som ikke tålte urettferdighet av vårt rettsvesen.

Rettsoppjøret kan ikke gjøres opp igjen. Det meste må, som Aftenbladet sier, overlates til historiens dom.

Men enkelttilfellene, der urettferdigheten er åpenbar, bør det være annerledes med. Skader som ennå kan leges, må bli lagt.

Vi kan gjøre det ved å gi høve til gjenopptagelse av saker der det er begått åpenbare feil. Men da må loven forandres. De nåværende lovregler er ikke beregnet på et oppgjør som dette.

Et eksempel: Dommer avsagt i strid med regler som er lagt til grunn i senere pådømte saker kan vanligvis ikke bli gjenopptatt. Dette på tross av vår grunnregel om at det skal være likhet for loven.

En annen viktig ting er det som kan gjøres av administrasjonen. Dette at passive NS-medlemmer er blitt fradømt sine stillinger er en skam for landet. Det kan hjelpes på ved at de blir tatt inn igjen.

Bøter, erstatninger m. v. blir fremdeles med hånd drevet inn selv i slike tilfelle hvor vedkommende er økonomisk vanskelig stillet og også i tilfelle da en kan påvise at dommen ikke er i samsvar med vanlig retts praksis.

Jeg vil tro at en sådan linje ikke er i strid med Aftenbladets syn. Men da må det sies. Og da må noe gjøres. Jeg håper at Aftenbladet vil være med på dette byggende arbeid.

I Brekke-saken viste hele landets presse at den var klar over at en domstolsbehandling ikke måtte være bare «stort sett» riktig. Den måtte være uklanderlig.

Det var også kravet før krigen da vi var stolte over det høye rettsnivå, vi var nådd fram til.

Det vil for landets framtids skyld være å håpe at vi igjen opptar de samme høye idealer, og at vi gjør det fort.

Stavanger den 7. desember 1951.
Erling Ueland.

Forvarsler

«Den viktigste oppgave i norsk politikk i dag er å stanse den konstitusjonelle og økonomiske utglidning og det kan ene og alene skje ved at der organiseres en effektiv og samlet opposisjon mot de to sosialistiske partiers felles revolusjonære overgrep til gjenopprettelse av friheten i Norge. Opposisjonspartiene må nå bringes i virkelig kampestilling etter alle de forspilte muligheter og deres anstrengelser må koordineres, både i stortinget og i pressen».

(Hans P. Lødrup i en artikkelserie i «Morgenbladet» i desember 1951.)

«Et oppgjør med landsmenn»

R. Kåre Larssen har skrevet følgende til professor Adolf Hoel i anledning hans bok «Et oppgjør med landsmenn»:

Min allerbeste takk for den tilsendte bok «Oppgjør med landsmenn»

Ved sin dokumentariske fremstilling og den helt igjennom saklige og verdige tone virker den overmåte sterkt. Selv om den i første rekke har en rent personlig betydning for Dem og Deres sak, blir den et sterkt angrep på «rettsoppjøret» som sådan med betydning langt utover Deres egen sak. Det er jo ikke i første rekke forholdene i landssvikleirene og politiets metoder som er rettsoppjørets store skamlepp, men den systematiske forvridning og «tillempning» av norsk rett for å tjene hevne- og gjengjeldelseslyster. Denne tendens blottstilles i all sin «objektive» glatthet i Deres bok, ihvertfall for den tenksomme leser og for den ettertidens dom om oppjøret som ikke vil bygge på «Somdalen» og «åling», — men på vurderingen av en «rettsanvendelse» som i strid med all norsk rettstradisjon gikk andre ærend enn den individuelle rettferdighets. En

annen måte. — Harald Gille. Han eller rettere hans menn hengte den 18. januar 1135 biskop Reinald av Stavanger på Bergenhus likeledes utelukkende av politiske grunner uten lov mål og dom, idet han ikke ville eller kunne opplyse dem om, hvor Magnus Sigurdssønn Blinde hadde skjult sine rede midler. Den tredje morder på tronen var Magnus Erlingssønn eller rettere hans far Erling Jarl. Han lot halshugge på Nordness i Bergen Harald, sønn av Sigurd Mund og sammodrene bror av Magnus Erlingssønn uten lov mål og dom utelukkende av politiske grunner, fordi han i motsetning til Magnus var fullt legitim arving til tronen og dessuten eldre bror av denne. Den 4de morder på tronen er kong Håkon den V-te Magnusson. I 1299 lot han fengsle uten lov mål og dom Audun Hugleikssønn Hestakorn og lot ham den 2. desbr. 1302 henge på Nordness i Bergen. Grunnen til begge dele var utelukkende politisk. Ved å fengsle Audun avskar han denne fra enhver politisk innflytelse og hindrede han fra ved sin fremrakende

dom som Deres kunne ikke tenkes uten som ledd i et «oppgjør». Det er dette oppgjørets juridiske og bevismessige retningslinjer som har funnet uttrykk i dommen og skapt dens konklusjon, ingen rettslig og faktisk uhildet vurdering av denne tiltalte.

Utenrikskronikk

Humanismen under debatt

I desember måned har de vesttyske tidsskrifter i stor utstrekning beskjeftiget seg med humanismens problem. Europress sier i en sammenfattede betraktning at det ikke er noe tilfelle at man i dag bare nølende, eller med en viss selvironi taler om «menneskeheten», enten det nå er på grunn av dyp skuffelse eller på grunn av ekte aktelse for et ideal, som for ikke så lenge siden syntes å slå igjennom til virkelighet. Nå har man etterhevert måtte registrere at den ideelle menneskelighets fiender er langt sterkere og farligere enn man hittil har ant. Vi kan ikke gi avkall på humaniteten og de beste av oss vil ikke gjøre det heller. Netopp derfor må man revidere mangt og meget og kaste ut atskillig ballast av ideal-

istisk tro for å kunne innarbeide de nye erfaringer på en riktig måte i en ny og mer effektiv humanisme. Sartre, som gjerne taler i paradokser, har en gang sagt: «Mennesket er en unyttig lidenskap!» Hans moderne kollega André Gide svarer: «Hva skal man beskjeftige seg med, om det ikke skulle være mennesket? Det har ennå ikke sagt sitt siste ord!»

I tidsskriftet «Der Monat» imøtegår forfatteren Hans Kud zus i en artikkel under titelen «Det billedløse verdensbilde» alle dem som hevder at den menneskelige ånd er uthulet eller befinner seg foran sitt endeligt. Et hylekor av forfattere står ved den vestlige kulturs klagemur, sier han. De gir uttrykk for en nesten hysterisk samfunnskritikk. Men de glem

mer at den europeiske ånd i første halvdel av vårt århundre har utfoldet en skapende kraft av høyeste art — og fortsatt gjør det. Den moderne vitenskaps revolusjonære ytelser beviser at det ennå finnes en levende ånd, som med sin styrke, energi, dristighet og fantasi kan konkurrere med menneskehetens mest produktive epoker.

I tidsskriftet «Merkur» skriver Felix Noeggerath at den epoke vi gjennomlever best kan karakteriseres som en avvísning av uendelighetens patos. Vi må holde opp med å tro på et tragisk motsetningsforhold mellom mennesket og det uendelige kosmos. Vi bør slå oss til tåls med det endeliges metafysikk. «Den som stadig holder på å dividere verden med uendelig, må ikke bli forbauset om han som resultat av regnestykket får et blankt null», sier forfatteren.

Europress bemerker til dette at det er tvilsomt om menneskenes lengsel etter det uendelige kan avfeies så lett. I «Der Monat» spør Rudolf

C.JUS.

Harsemsaken

som den vanligvis kalles, kommer for lagmannsrett i Oslo 14. januar under forsete av lagmann Lunde. Det bebudes henimot 200 vitner så saken vil ta atskillig tid. Statsadvokat Dorensfelt skal være aktor i saken, som vil bli ført for åpne dører.

Bjørneviksaken er etter hva vi forstår, ennå ikke berammet, men også den vil komme med det første.

Men ennå er vi ikke ferdig. Det blir nok å gjøre for juristene ennå en tid fremover, selvom det er enkelte som tror at stortingets behandling av rettsoppjøret skal sette punktum for det hele.

neppe blitt dømt, hvis saksområdet mot det kun hadde vært juridisk og ikke som skjedd nærmest utelukkende politisk.

Riksrettsaksjonen mot Abraham Berge var en politisk hevnaakt mot ham fra det ufrisinne venstre, fordi han var gått over til det frisinne. Det første var dog ikke politisk sterkt nok til å få ham dømt, så her seiret for en enkelt gang retten eller jussen over politikken. Det såkalte rettsoppgjør er ikke noe rettsoppgjør, men et politisk oppgjør ell. en politisk forfølgelse av annerledes tenkende, selv om de har holdt seg passive. Når det gjelder å komme slike til livs vikses der ikke tilbake for å øde landet med ulov. Det er nemlig en forbannelse, som er knyttet til alt som smaker av politikk og hvorunder lov og rett trampes under føtter.

Oslo 29. 12. 1951.

Gustav Heber.

mer at den europeiske ånd i første halvdel av vårt århundre har utfoldet en skapende kraft av høyeste art — og fortsatt gjør det. Den moderne vitenskaps revolusjonære ytelser beviser at det ennå finnes en levende ånd, som med sin styrke, energi, dristighet og fantasi kan konkurrere med menneskehetens mest produktive epoker.

I tidsskriftet «Merkur» skriver Felix Noeggerath at den epoke vi gjennomlever best kan karakteriseres som en avvísning av uendelighetens patos. Vi må holde opp med å tro på et tragisk motsetningsforhold mellom mennesket og det uendelige kosmos. Vi bør slå oss til tåls med det endeliges metafysikk. «Den som stadig holder på å dividere verden med uendelig, må ikke bli forbauset om han som resultat av regnestykket får et blankt null», sier forfatteren.

Europress bemerker til dette at det er tvilsomt om menneskenes lengsel etter det uendelige kan avfeies så lett.

I «Der Monat» spør Rudolf

Hagelstange om det er mulig å realisere en ny form for humanisme tross all motstand. Det er meget som står i veien for denne humanismen — det moderne massepsykologi, teknikk, den planetariske maktpolitikk. Menneskene jager på overflaten, de taper sin intensitet, sin standhaftighet ved flyktige begeistring for det overdimensionale, det eksalterte og det pompøse. Det er alt dette som er det moderne livs «sentrifugale rytme». Det finnes to skikkelser i vår moderne verden som har greid å overvinne disse farer, nemlig dikteren og flygeren Antoine de St. Exupéry og André Gide. Den første måtte leve «sammen med teknikkens demon», men nettopp derfor arbeidet han seg fram til et eksempel for moderne humanisme. André Gides vei gikk gjennom fryktløs søken etter sannheten. Han gjennomskuet den europeiske humanismens løgnaktige kulisser og nådde fram til en gripende menneskelighet.

Skriften på veggen

Av Hroar Hovden

Står vi sammen er vi sterke, står vi skilt så er vi dømt. KSPERTER I INN- OG UTLAND regner med at hver tiende norsk borger er berørt av etterkrigsopp-gjøret — direkte og indirekte. Det betyr at mer enn 300.000 nordmenn har fått føle den «demokratiske» etterkrigstoleransen på pelsen.

MEN HERTIL KOMMER en stadig økende kolonne av sympatisører i alle landsdeler, bestående av medborgere som ikke selv har vært berørt av forfølgelsen, men som i stigende grad reagerer mot makt-havernes småmannsferd og skinn-hellighet. Både hver enkelt av oss, og kanskje særlig vårt Forbund, har med glede kunnet registrere denne voksende reaksjon i vide kretser av folket.

BLIR ALLE DISSE KREFTER SAMLET og samordnet, og der legges opp et program som ikke bare peker «bakover» (revisjon og opp-reisning) men også staker ut veien framover (velferd og rettferd for alle), så er det skapt et slagkraftig våpen, en betydelig maktfaktor, som på avgjørende måte vil kunne influere på den videre utvikling i landet.

DET ER APENBART at de som i dag gasser seg på toppen av kranse kaka, frykter en slik utvikling. Og ikke uten grunn. Ethvert tenkende menneske i dette land, deri med-regnet hver enkelt av de personer som står bak oppgjøret og har ansvaret for det, er fullt på det rene med at oppgjøret har forgiftet folkesjelen og dermed er blitt et samfunnsproblem — for ikke å si samfunnsplage — av første orden. — Ulykken er at problemet også har utviklet seg til å bli et avgjørende prestisjespørsmål for så mange nå-værende samfunnsstøtter. De samme krefter og personer som delte alle viktige nøkkelstillinger mellom seg etter frigjøringen, og som deretter satte forfølgelsen i gang, befinner seg fremdeles i de samme stillinger. For disse folk gjelder det på liv og død å opprettholde fiksjonen om oppgjørets rettferdighet og verdighet, — for det gjelder jo deres eget ansikt! Skulle «rettsopp-gjøret» for alvor bli torpedert, ville disse herrers (og damers) posisjon fullstendig kompromitteres, og glitret og glansen, ordenspåhenget og æresgassene — kort sagt: fernissen — ville bli så avskrapet at «blanke masingen» (som totningen sier) ville komme tilsyne for alt folket. Og selv en demokrat vil ikke uten kamp finne seg i en sådan forsmedelse.

HELE «LANDSSVIK-PROBLEMET» er således for de ansvarlige blitt en vond drøm, et kompleks som de vegrer seg for å erkjenne og som de i selvforsvar skyver fra seg. Det er derfor absolutt intet å undres over at myndighetene til dags dato ikke har gjort et eneste ærlig eller alvorlig forsøk på å finne en effektiv løsning på dette dypt gående samfunnsproblem. Det ville ha vært mye merkeligere om de virkelige hadde gjort det, når de først lot det gå så langt. Skulle iscenes-

dragning og erstatning i «landssvik-saker», opptratte kamerat Gundersen ingenlunde med seierherrens ro og verdighet. Han lignet mer det vi med et rammende ord kaller angst-biter. Men jeg overlater ordet til kristenfolkets «Vårt Land» om dette:

«TONEN (i Stortinget) var på enkelte hold amper og viste at man her rørte ved sterkt følelsesbelastede forhold. Det gjalt ikke minst justisministerens innlegg. Tonen og opplegget var alt annet enn betryggende for den endelige avviklingen av det store rettsoppgjør. Det led som han var ergerlig over at Stortinget overhodet skulle blande seg inn i disse sakene og lage tidsspille og ugreie i det hele. Det hørtes ut som han mente at når domstolene hadde sagt ja og departementet amen, så måtte alt være i den skjøn neste orden med rettsoppgjøret. — Og bladet fortsetter: «Den enkeltes rett må ha apsolutt prioritet over hensiktsmessighetsspørsmål av enhver art. Det var dette grunnspørsmål som justisministerens og enkeltes andres innlegg i debatten etterlot tvil om. Det var det som ga debatten den vonde smaken. La det være sagt tydelig, at den må ikke få lov til å prege den kommende store debatten om disse store spørsmålene»

HROAR HOVDEN.

EN MANN som forsvaret sin sak på den ilskte måten, har ikke lenger noen tro på at det skal lykkes ham å gjennomføre den. Skimter Gundersen skriften på veggen?

I denne sammenheng vil jeg nevne et annet gledelig tegn på at det rakner i rekkene: Kampen om æren for «rettsoppgjøret» er definitivt slutt. Kampen for å komme unna ansvaret for det samme oppgjør er i full gang. I mai 1951 hoppet London-aktivisten professor Wilhelm Keilhau av laget. Nå ville han ikke mer. Etter at han i 6 år har vært vitne til den hjemlige «rettspleie» uten å åpne sin munn til protest, rykker han mektig ut i «Aftenposten» i mai:

kringkasting som har ført falsk vitnesbyrd mot sin neste, tross statsmaktens mange mektige «apparater» som er satt inn imot oss, tross lokketoner den ene dag og skremser den neste, tross løgn, bakvaskelse og hykleri, — tross alt dette og mere til, fortsetter vi vår kamp for revisjon og oppreisning og ættens ære inntil den dag da rett og rettferdighet er øvet til alle sider, selv til den minste blant landsmenn.

VÅRT ETTERMÆLE blir endel av framtidens historie, på samme måten som våre fedres ettermæle er en del av vår historie. Skal vi, som i virkeligheten var de beste fedrelandsvener og patrioter, gå inn i denne historie som fedrelandssvikere? Kan vi få fred i våre graver, når våre etterkommere — vår ætt — i generasjon etter generasjon skal bære den blodige skamm og utålelige byrde og evige skjensel som det er å ha en fedrelandssvikers blod i sine årer? Og alt dette bare for å bortlede folkets raseri fra dem som bar det tyngste ansvaret for fedrelandets ulykke, de menn som Scharffenberg betegner som «de egentlig ansvarlige»!!

NEI, NOE SLIKT MÅ ikke skje! Alle vi som står i fare for å få vårt ettermæle tilsvinet av etterkrigstidens historieforskere, må føle det som en brennende plikt å være med å hindre en slik tragedie. Vi må stå samlet, vise disiplin, og slutte tett opp om vårt Forbund, gjøre det stort og sterkt, skaffe det et solid økonomisk grunnlag som setter det i stand til å føre en effektiv kamp. Utrettelig og målbevisst må vi i samlet flokk arbeide oss framover mot den dag, da hver enkelt av oss får sin ære uplettet tilbake. — Og skulle vi ikke oppleve oppreisningens dag, blir det våre sønners og døtres plikt å fortsette kampen inntil ættens ære er gjenreist. Så alvorlig og dyptgående er dette problem at det vil beskjefte vårt folk i generasjoner framover, hvis ikke en rettferdig ordning kommer i stand.

JEG SITERER ATTER LEDERARTIKKELEN I «VÅRT LAND»: «Oppgjørets umenneskelige omfang og dets sterke politiske tilsnitt hadde gjort den veien (med amnesti) naturlig. Dessverre valgte ikke justisministeren og myndighetene å gå den veien. Men da blir man også anstendigvis nødt til å bære denne børen helt fram, selv om den krever masser av ekstra arbeid og ubehag for mange. Det gjelder her levende menneskers skjebne, deres rett og kanskje ære. Det er lett nok for oss andre som ikke er blitt offer for en ufullkommen og lite rettferdig dom å si at nå må det hele være slutt».

BØREN MÅ BÆRES HELT FRAM! det er nettopp saken. La bare justisminister Gundersen være så amper, ergerlig og følelsesbelastet han være vil, la bare justiskomiteens flertall smygte rundt omkring sakens kjerne som katten om den varme grut, la bare den logrende og avrettede presse deb-

lig ikke det ugjendrivelige faktum at alle disse respektable kvinner og menn fremdeles figurerer med sine navn i forbryterkartoteket som landsforredere.

JUSTISKOMITEENS KOMPAKTE MAJORITET synes i «innstillingen om angrepene på rettsoppgjøret med landssvikene» å ha trukket en veritabel kortslutning. Der sies nemlig at «undergravningsarbeidet og den uforsonlige motstand en del landssvikere har utvist» — «heldigvis» — bare skyldes «et relativt lite antall landssvikere», mens «de aller fleste av dem — — — etter søningen har optrådt korrekt og innstillet seg på loyal deltakelse i samfunnslivet».

MENER KOMITEFLERTALLET at de personer som på alles vegne går i brodden i arbeidet for revisjon og oppreisning, opptrer ukorrekt, illojalt og samfunnsfiendtlig, mens de mange som «deltar i samfunnslivet» tar avstand fra dette arbeid og altså faktisk kan sies å godta lands-svikstemplet? Intet kan være mere feilaktig. Komiteflertallet må ha savnet den mest elementære psykologiske bistand, når det ikke engang har streift den nærliggende tanke, at jo høyere opp på samfunnsstigen «landssvikeren» kommer, desto sterkere vil kravet om full æresoppreisning melde seg hos ham. Dette enkle faktum kan Forbundet bekrefte.

ETTERHVERT SOM DEN STORE SKARE, som var tiltenkt paria kastens kummerlige skyggetilværelse, kjemper seg opp i solen igjen, vil det så langt fra bli «ro omkring rettsoppgjøret», at man tvertimot må vente at først da vil det økonomiske grunnlag kunne legges for en virkelig effektiv innsats. Til å føre kamp trenges nå som før tre ting: penger, penger og atter penger. Det vet enhver som har stelt med organisasjoner.

JUSTISKOMITEENS INNSTILLING vil bli behandlet av andre penner i «8. Mai», så jeg skal ikke komme nærmere inn på den her. Kun vil jeg ha sagt at jeg syns det er dypt forstemmende og tragisk når komiteflertallet bruker uttrykk som «undergravningsarbeid» og «uforsonlig motstand» og liknende om det store og uegennyttige arbeid som utføres i vårt folk for å tilvelebringe en forsoning på rettens grunn mellom landsmenn. Denne karakteristikk rammer ikke bare «landssvikene» selv, men også framstående norske og utenlandske personligheter som, f. eks. Skeie, Scharffenberg, fru Steinsvik, Mellbye, Schjelderup, Heber, Langeland Bendz og mange andre.

NÅ SOM ALLTID FØR i historien vil det vise seg at den gode strid ikke kan undertrykkes med fysisk makt. And kan bare bekjempes med and. Varme tanker og edle ideer kan bare utryddes ved hjelp av tanker og ideer som er varmere og edlere enn de som ønskes utryddet. — Og urett kan bare overvinnes ved rett.

Kapp, nyttårsdagen 1952.

Aapent brev til herr Karl Evang

Fra Sigbjørn Dahl

La det være sagt med en gang — uvisst av hvilken grunn har navnet Karl Evang lenge skurret i mine ører. Nå liker jeg ikke å mislike folk uten å kunne påvise en (etter mitt syn) saklig grunn dertil. Da De så sendte ut Deres lille hefte «Mere frimodighet» fant jeg å burde yte Dem den rettferdighet å lese heftet. Etter hvert som lesningen skred fram, avtok skurringen — for så til slutt helt å forsvinne. Jeg så for meg en mann — fordomsfri, uavhengig av andres meninger. En mann som har evnen og viljen til også å vurdere motpartens synsmåter. Men jeg ble allikevel sittende igjen i undring — undring over hvordan det kan gå til at en mann tilsynelatende frigjort for negative komplekser av enhver art, kan unnlate offentlig å slutte opp om

kravet om revisjon av rettsoppgjøret. Her er det ikke snakk om å gjøre urett mot en, men uretten omfatter egne landsmenn i tusindtall, og mange sitter fremdeles i fengsler eller konsentrasjonsleire for sitt politiske syns skyld, og hvem tenker på de pårørende hjemmeværende.

Jeg vet ikke om det er noe særmerke for nordmenn, men vi har alltid vist stor medfølelse med mennesker i nød — når ulykken rammer folk i fremmed land. Landets våkne samvittighet ser ut til å innskrenke seg til overlege Scharffenberg, — men livets lov tilsier at han får en varamann. Jeg vet det er store krav å stille til en enkelt mann, men meld Dem til tjeneste hos overlegen, blir De godtatt er det nok en honnør til Dem.

Den nysvenske reformisme

«Det är de få man fruktar»

Det finnes rundt omkring i bygdene ennå en og annen nazist, som fortsatt drømmer om hakekorsfaner og brune skjorter, skriver «Bohusläns Folkblad», som utgis av Sven A. Samuelsson. Det er for det meste folk som intet har lært og intet glemt. — Disse mennesker, som holder seg til det som engang var, er ofte meget overlegne i sin opptreden. De anser seg for å være modige og rakryggede. I virkeligheten er de ofte redd for å vise seg offentlig. De bærer nazismen i sitt hjerte, sier de. Det er ingen risiko ved det. Og deres rakryggethet minner mest om den standhaftige tinn soldaten, som tilslutt ble smeltet om til et lite tinnhjerte.

Den nysvenske reformismen betraktes av disse selvlagede helter som noe meget foraktelig og mindreverdig. Nysvenska Rørelsen har nemlig fulgt med sin tid. Den kjemper med moderne midler, med en for nåtiden

avpasset taktikk og med en energi som ikke lar noe mørke slå ned sin fremtidstro. Derfor er det i dag ikke nazismen, men nyreformismen man frykter ute i verden. Når man i pressen taler om nynazisme, er det nesten alltid nyreformismen man sikter til.

Det ekko, som Malmökonferansen har vakt i verden, savner motstykke. Aldri har en nasjonal manifestasjon i Sverige vakt slik oppsikt over hele verden. New York Times skriver, at denne kongress kan få like store virkninger som Stockholmappellen. Litteraturraja Gazeta i Moskva kaller Per Engdahl Europas farligste fascist. — Frankrikes overkommisær i Tyskland, Francois Poncé, så seg foranlediget til å gripe inn etter en konferanse med Adenauer, da han fryktet at nyreformismen skulle megle fred mellom tilhengerne av general de Gaulle og av Petain og avstedkomme en utjevning mellom gaullistene og Tyskland. En slik utjevning skulle kunne true hele den fjerde republikk i Frankrike. Ved ungsvenskenes stevne i Visby talte man om «Malmönazismen» som man anså som en like stor fare som kommunismen.

Etter Malmökonferansen har stadig nye europeiske grupper søkt kontakt med Malmö. Sveriges nasjonale hører hjemme i denne bevegelse, som i dag for første gang i vår historie sender en svensk ide ut på seierstog over verden.

men det er ingen som tviler på at det eksisterer en meget farlig Marokko-konflikt. Flertallet har nå oppnådd at det er blitt skapt ny mistillit til FN i et brennbart område som strekker seg fra Afrika vestkyst, tvers gjennom hele Asia, til øyene i Stillehavet. Flertallsstandpunktet vil si det samme som å skru fast ventilen og avvente eksplosjonen, og det skjer med norsk assistanse. I den del av verden som reiser seg mot gammel undertrykkelse, må en få inntrykk av at vårt land er blitt et redskap for imperialistisk kolonipolitikk.

A-imperialisten Norge!

Tiden løper i fra oss, men vi skal allikevel gjengi litt av en Pariserkorrespondanse fra Bjarne Gran til «V. G.» 15. desember om illusjonspolitikken i FN:

«Langt mer betenkelig er likevel det norske standpunkt til Marokko-problemet. Det har vært spørsmål om hovedforsamlingen skal drøfte en klage som araberstatene har rettet mot Frankrike. Sent torsdag aften ble klagen avvist av et snaut flertall i plenumsforsamlingen. Utenriksminister Schumann har prosedert på at saken ligger utenfor arbeidsområdet for FN Norge har tidligere gått inn for en videst mulig tolkning av charteret når det gjelder slike klager. Ikke desto mindre har vi i år fulgt de store vestmaktene i deres blokkeringspolitikk, og det er skjedd med en platonisk norsk henstilling til franskmennene om å huske sine frihetstradisjoner og ta opp direkte diskusjon med Marokko.

Det som demokratiene vil unngå, er en debatt om basene i Marokko,

ha vært mye merkelige om de virkelig hadde gjort det, når de først lbt det gå så langt. Skulle iscenesetterne ha kommet fra det med æren i behold, måtte de ha gått inn for en ordning i løpet av de første årene etter frigjøringen.

DEN MANN SOM I EGESKAP AV SJEF for justisdepartementet burde ha vist måtehold og fordrage lighet framfor noen annen, og som i tide burde ha tatt initiativet til et effektivt inngrep, har tvertimot med nebb og klør søkt å hindre at den ondartede svulst i samfunnslegemet ble fjernet. Med en justisminister av større og rommeligere for mat og med dypere psykologisk innsikt og forståelse, ville mangt sett annerledes ut i Norge i dag. Det er å befrykte at framtiden vil få endel vanskeligheter med å finne noen historisk hedersplass til denne uforsonlige og enøyede primus motor i «rettsoppgjøret». Selv ikke samtidens historieforskere er vel i stand til å lage noe varig helgenbilde av Mot Dag-isten Gundersen.

DET ER VEL DETTE som begynner å gå opp for Gundersen selv også. Vi har i gamleåret notert gladelige tegn på at han er begynt å føle seg på gyngende grunn. Og det er ikke dårlig gjort — av Gundersen! Under en debatt i Stortinget i november om ettergivelse av inn-

uten å åpne sin munn til protest, rykker han mektig ut i «Afterposten» i mai:

JEG FINNER det i lengden sjeherende å bli utlagt som opphavsmannen til en anordning (landssvik-anordningen) som jeg ikke var med på å lage og som jeg ikke var enig i!!! — Han kommer sent men han kommer flott, professor'n. Altfor flott! Så han skriften?

NAR VI NA SNART 7 år deretter er vitne til at den ene demokratiske storhet etter den andre fraligger seg ansvaret og smyer fra borde, ligger det nær å spørre: Er det de edle herrers granskning av nyre og hjerte i egen kropp som har brakt dem på bedre tanker? Eller ansees vinnretningen forandret og tiden moden til å snu kappen? Er vinnretningen en bestemmende maktfaktor i et nydemokratisk samfunn?

MEN NEGERJUSTISENS OFRE, vi som kjemper for sannhet og rett, vi svinger ikke kappen etter vinden. Vi går videre på den vei som vi ikke selv har valgt, men som vi er tvunget inn på av indre uimotståelige krefter, den vei som vil og skal bære den blodige skam og kneble oss ved parolen om «ro omkring rettsoppgjøret», tross politisk og påtalemyndighet hakk i hel, tross presse, prekestol, skole og

kring sakens kjerne som katten om den varme graut, la bare den logrende og «rettede» presse bebude «den siste landssvikdebatt» så ofte den ønsker, la bare de statslønnede svartkjoler klynke sin klagesang for tomme benkerader!

Intet av dette vil kunne hindre at børen skal bæres helt fram — til målet, som er: Hel og full æres- og økonomisk oppreisning for alle og enhver som mot gjeldende lov og rett er stempet og plyndret. Her er intet kompromiss mulig.

«BORGERLIGE RETTIGHETER» er bra saker. Og «en plass i samfunnet» er simpelthen første betingelse for å kunne eksistere. Derfor er da også, såvidt jeg vet, alle hjemmeverende «landssvikere» bosatt i samfunnet, hvor de fleste — i den utstrekning gode nordmenn ikke hindrer det slår seg godt fram, og hvor mange har gjenfunnet sin sosiale og økonomiske posisjon og medmenneskers tillit. Her i Mjøsbysdene finner man «straffede landssvikere» i styre og stell overalt: på ordforerkrakken, på katetret, i bedriftene, på storgårdene, som journalister, som idrettsledere o.s.v., o.s.v. Det sier litt om bygdefolkets oppfatning.

Dette gladelige forhold er imidlertid ikke egnet til å kaste blå i øynene på noen. Det fordunkler nem-

rett. Kapp, nyttårsdagen 1952.

Refleksjoner

GODT NYTTAR! Dermed er sagt, at vi alle må gå på med godt humør tross alle vanskeligheter. Men skal vi kunne gjøre det, må vi hver på vår kant sørge for å få ungdommen med i vår kamp for idealene. Dette med ungdommen var oppe til behandling i Arbeideravholdslaget Frisnns diskusjonsmøte i Stavanger for jul. Er ungdommen av i dag mere initiativløs enn førkrigsungdommen? Er den for passiv? — Disse spørsmål gikk som en rød tråd gjennom diskusjonen og ble besvart bejaende. De fleste var enige om at det burde dannes en organisasjon som kunne samle den passive ungdommen, og denne organisasjon bør være nøytral både politisk og religiøs. Boligmangelen ble fremholdt som en vesentlig årsak til at ungdommen driver, men også alle de fagre løfter, som ble gitt ungdommen like etter den såkalte frigjøring og som er brutt, var vektige argumenter. Gå tilbake til 8. mai, sa en av talerne. Der finner dere løsningen. Under okkupasjonen viste ungdommen at den hadde initiativ. Siden har den mistet troen på de på seg selv og andre. Vi må få tilbake gløden fra okkupasjonsårene og vi må lede oss selv, ikke bli ledet av de eldre, for det fører aldri fram, sa han. Og det er vi enige i. Det gjelder ikke minst de unge utstøtte, som i dag er ribbet for alle illusjoner og som innskrenker seg til slitet for det daglige brød. De ser på oss, som har tatt kampen opp for gjenoppretelsen av rettsstaten og revisjon av alle de politiske dommer, med en viss skepsis omenn også med takknemlighet, men de er selv så ribbet for tro på vårt samfunn av i dag, at de lar det drive uten aktiv medvirkning. Det er disse unge, vi må få direkte i tale, for de skal ta arven opp etter oss og bringe seiren i havn.

EN AV LABOURS mest kjente partiteoretikere, Mr. R. H. S. Grossmann, sier: «Vi vet nå at statens makt ikke er i hendene på noen enkelt klasse. Den er makten i seg selv, og den som kontrol lerer den moderne statsmakt er mektigere enn noen kapitalist under solen. Isteden for å tro at vi beveger oss henimot demokratiet gjennom en eller annen naturlov, må vi anta, at vi vil bevege oss henimot diktaturet hvis vi ikke stadig tar skritt for å hindre det». Vi adresserer dette til vår ungdom, til de illusjonsløse og skuffede. Det er fra ungdommen fornyelsen må komme, og det er den som må gjennomføre den mentale revolusjon som er nødvendig, hvis vi skal berge oss gjennom tidens forvirring og evneløshet, når det gjelder å skape ny tro og nye veier til folkelykken. Det nytter ikke

Det som verdens vil unngå, vårt land er blitt et redskap for en debatt om basene i Marokko, perialistisk kolonipolitikk.

å sette seg ned og vente på reformer fra tidens politikere. De har mistet evnen til fornyelse og er bundet av partiensynene. De behandler menneskene nærmest som økonomiske dyr i deres egen tjeneste, mens de unge må gjenvinne individets frihet gjennom ny tro og nye idealer. Er ikke dette en oppgave for dere unge tross alt?

«TYRANNIET BITER HO-DET AV ALL SKAM» — det er et høyreblads titel på et berliner-telegram som forteller litt om forholdene øst for jernteppet. Det er her tale om et rundskriv, som den østtyske justisminister har sendt ut om betegnelsen «politiske fanger». I dag blir ingen fengslet for sin politiske overbevisnings skyld, heter det i rundskrivet. De som motsetter seg vår demokratiske ordning begår en straffbar handling og blir straffet for det. Slike personer er således ikke «politiske fanger», men kriminelle forbrytere og det er forbudt å kalle dem «politiske fanger». Når som sagt det norske høyreblad kritiserer dette, bør det oppriktig talt først feie for egen dør. De utstøtte, det være seg dem, som ennå sitter i de politiske fangeleirer eller de som føler fangenskapets psykose utenfor piggråden, blir fortsatt behandlet som forbrytere, og høyre deler skylden for at så er tilfelle. Det er et slags åndelig tyranni, som er like ubarmhjertig, vest som øst for jernteppet. For det blir en forandring i dette, blir det ikke fred her i landet, det kan man være forvisset om. På alle kanter truster man seg med at det nå er slutt med denne diskriminering. Men ta bare dagspressen. Den fortsetter å diskriminere. Selv når en av de mere fremstående blant de «Utstøtte» går hen og dør, skal han ikke nevnes. Han døde allerede for seks år siden og må derfor ikke omtales i den norske dagspresse. Tenk litt på dette og sammenlikn med forholdene i øst. Likhetspunktene er der og vil fortsatt være der. Hvorfor da håne splinten i de andres øyne, når ens egen bjelke er så fremtredende?

VI NEVNT LIKHETSPUNKTENE. «Times» sier, at det er flere likheter mellom de amerikanske og de russiske systemer enn noe av de to folk vil bry seg om å erkjenne. Det er ganske visst forskjell i politisk metode, men ikke i mål og prinsipper, sier verdensbladet i sin analyse av vår tids økonomiske og politiske utvikling. Overalt i de vestlige land er vi vitne til en økonomisk, politisk diskusjon, som er stivnet i en bordtenniskamp med det forrige årsundredes fast definerte

begreper som kommunisme, sosialisme, liberalisme og kapitalisme og dette tiltross for at alle andre politiske og økonomiske begreper for lengst er underkastet foranderlighetens og usikkerhetens lov. Når disse avguder allikevel lever videre i balsameret tilstand, er det uttrykk for at den europeiske velferdsstat ennå ikke har funnet noen løsning på sitt eget hovedproblem. Skal vi kunne finne den, må våre bestrebelsers først gå ut på å skape større klarhet over, hvor vi står i økonomisk henseende mellom Øst og Vest, og i dette spørsmål må en redelig analyse av problemet gå forut for problemets løsning. — Vi adresserer disse ord til alle våre lesere som er interessert i en ny tid og en nyorientering. Der kan vi være med og gjøre en innsats tross all isfront og kall borgerkrig.

LA OSS SÅ TILSLUTT I DENNE SPALTE, som vi også fremtidig og forsøksvis vil fortsette, omtale en eiendommelig episode som hittil har unngått oppmerksomheten. Ett av de mere høyttidlige innslag i sommerens «Festival of Britain» var den glansfulle fest, hvormed Anglo Jewish Association feiret sin 80 årsdag. Ved denne anglojødiske festbankett på Savoy Hotell i London kunne man konstatere, at det blant festdeltakerne var mange fremstående jurister og dommere. Ennå mere bemerkelsesverdig er det å konstatere, at disse jødiske og jødisk-sympatiserende jurister i stor utstrekning var identisk med de rettslærde, som på bestilling satte i scene den unntagslovgivning, som ble grunnlaget for alle unntakslover, ikke bare dem som de utstøtte her i Norge lider under, men også de lover som førte til likvideringen av de Nürnberg-dømte beseirede tyskere. Her fant man appeldommerne Cohen og Karminski og selvsagt sir Hartley Shawcross i egen høyre person. Den sistnevnte, som var den britiske hovedanklager i Nürnberg, sa i sin skåltale — ifølge «Manchester Guardian» — at hans erfaringer i Nürnberg hadde lært ham hvor trist og forbannet diskriminering av religiøse og rase-messige årsaker kan være. Og så drak det store og selsynlige selskap skålen tilbunns — uten å kjenne den beske bismaken av Nürnberg anklagernes dobbelttydige stilning. — Ingen av dem ofret vel en tanke på de 750,000 arabere, som ble drevet ut av Palestina, for å dø i ørkenen, da Israelstaten ble proklamert, og ingen ante vel om hva de tilbakevirkende lover har avstedkommet av nød og elendighet rundt om i det såkalte hvite Europa, som for de såkalte hvide opp rettsstaten og dens hellige prinsipper.

HVA MAN BYR OSS!

En likegyldighet nær det utrolige!

Av Helge Grønstad

Tidlig i høst profeterte jeg gjennom dette blad at den i snart halvannet år bebudede «brede landssvikdebatt» sikkert ville komme til å foregå i stor-tingssesjonens siste minutter, — i selvsamme øyeblikk som representantene satt med kofferten i den ene neven og jernbanebilletten i den andre for å styrte avgårde på juleferie.

Folk fra «den motsatte siden» — som jeg ennå er på talefot med — ofret meg i den anledning både medlidenhet og hån. Jeg var en uforbederlig pessimist — for ikke å si kværlant. Når det var gitt så gjentatte og så utvetydige tilsagn som i dette tilfelle, burde selv jeg sette lit til at saksbehandlingen ville bli 100 prosent forsvarlig.

I dag vil jeg be de elskverdige stikke en finger i munnen og en i jorden. Det gikk nemlig nøyaktig som jeg spådde.

Jeg skal ikke skryte av min forutseenhhet. Den var gud bedre det lett-kjøpt nok. Den som i 40 år har fulgt de kårnes måte å innrette seg på, har lært et og annet av såkalt «stortings-taktikk».

Den som har dårlig samvittighet vil alltid vente med det u-ungnåelige oppgjør til aller siste øyeblikk. — Helst vil man prøve å skyve det hele til side. Men går ikke det anstendigvis an, så vil man i all fall forsøke å få saken fram i det øyeblikk da man tror man skal slippe lettest fra det.

De har streift stoffet i tankene. Og følgelig måtte «kloke» men engstelige hoder legge seg i bløyt for å finne fram til en passende løsning. En plan måtte klemmes. Man måtte forsøke seg mot enhver inngående diskusjon. Denne gang skulle det ene og alene være begravelse og ingenting annet.

Planen ble funnet. Almenheten fikk meddelelse om at det nok var mulig at Erstatningsdirektoratet ville bli behandlet innen sesjonens utløp, men «den brede debatt» kunne det først bli tale om over nyåret når justisministeren fikk anledning til å møte. — Dermed hadde man til en viss grad dysset opposisjonen i søvn — i all fall foreløbig. En hadde jo relativt god tid når en først hadde julen til å forme sine meninger i.

De som lot seg dære av dette, tok skammelig feil.

Den 14. september — Stortingets siste ordinære dag — slo president-skapet begge de nevnte saker opp på dagsordenen som saker nr. 14 og 15. Til realitetsdebatt og votering!

Med det forhandlingskart som forelå, måtte enhver kunne si seg selv at sakene først ville bli påberopt i siste aftenmøtes siste minutter. Til en tid da trettheten og hjemlengselen hadde lammet alle tanker og ethvert initiativ.

En i sannhet smukk tanke! Dertil kom at man hadde vært så forutseende å trenere innstillingens trykknings, slik at det først var den 14. desember om formiddagen at det lyktes utenforstående — direkte fra trykkeriet — å få tak i noen svarteferke eksemplarer, slik at man kunne

sette seg inn i innstillingenes virkelige tekst.

Trass i alle gode hensikter ble likevel den smukke plan forpurret. Men også riktignok i aller siste minutt.

Om ikke så ofte så hender det dog at det går en engel gjennom rommet. Det gjorde det denne gang. Engelen tådt fram i språkdebattens skikkelse. Så ivrig opptatt var de herrer representanter med å diskutere for og i mot det norske språkets sønderlemmelse, at klokken helt og holdent distanserte munnlærene.

Da tiden svinget over i den første time av den 15. desember og planleggerne motstrepene forsto at enhver mulighet til å få hevet de besværlige saker over bord, var slått over ende, måtte man bekvemme seg til å utsette både Erstatningsdirektoratet og «den brede debatt» til neste sesjon. Klokken var blitt henimot ett på natten, og for det umulige må selv den villigste gi tapt.

Det ovenstående er en skildring av hvordan vårt demokratiske Storting hadde tenkt seg å feie av hundre tusen norske kvinners og menns skjebne. Alle de vakre løfter om en virkelig prøvelse var bare prek og prat. Man hadde ikke mer respekt for sakenes alvor enn at man hadde tenkt å ta dem som en siste rask håndvask forinnen man forlot arbeidsplassen og bega seg hjem til en hvit og fredelig jul.

Rørende, ikke sant? Og særdeles løfterikt for hva vi kan regne med, når sakene muligvis engang måtte komme fram for det høye forum?

Helge Grønstad.

På vår første lille tur til Norges Fleet-Street A-gata avla vi en visitt i Norges største avis. I dag skal vi se litt på den neststørste, nemlig Dagbladet. Dagbladet holder til skrå overfor Aftenposten på den såkalte kulturside av gaten, flankert av Centralteatret og Verdens Gang. Sistnevnte blad har tilhuse i det kjente avisherberge hvor så mange norske aviser har utåndet.

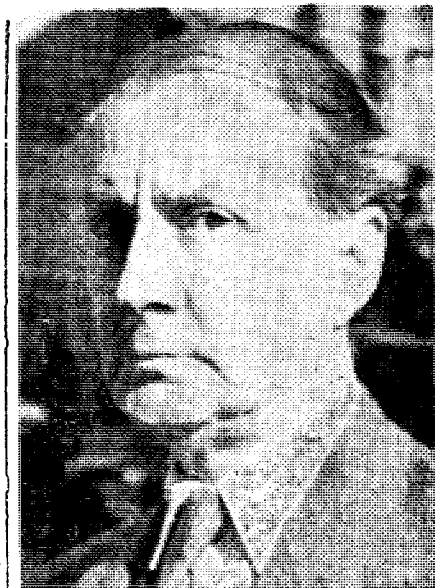
Dagbladet er på alle områder Aftenpostens totale motsetning. Rent symbolsk framgår det allerede av avisens navn, — på den ene side travel, årvåken dag, på den annen døs, makelig aften. Mens Aftenposten nærer en inngrodd motvilje mot reportasje og moderne journalistikk, dyrkes denne av Dagbladet med en nesten pervers iver. Lenge før en viss herre har trukket i asbestøflene, og mens Aftenposten ennå slumrer trygt og sikkert, er Dagbladets journalister i full sving med å tråle verden for nyheter til førsteutgaven. Er der ingen nyheter som river må de skapes, trylles fram. Hvor mange ganger har ikke Dagbladet med dristige keisersnitt bragt for dagen nyheter som ennå bare var i sin vorden! At det da også kunne dukke opp de rene vanskapninger og dødfødte ting, vil ikke kunne vekke forundring. Et forslag om å ombytte ordet avisand med skavland får det bli den nye språknemnds sak å ta stilling til.

Det er noe visst tragisk i at det journalistiske tempo og den pågangsmann som var Aftenpostens grand old man, Amandus Schibsteds styrke, og som dannet grunnlaget for avisens suksess, skulle utdø i hans egen avis sammen med Schibsted-navnet. Det fortelles at Schibsted raste mot hva han kalte «rumpejournalistikk»; det verste han visste var at hans medarbeidere muret seg inne på sine kontorer og slet buksebaken blank, mens de ventet på at nyheten skulle komme dalende. Han bokstavelig talt jaget dem ut i det levende liv for å oppspore og hente inn nyhetene, jo ferskere jo bedre. I dag sitter hans etterkommere musestille for ikke å overdøve kronestykkernes klirren i kassa.

Turisten:

På rundtur i A-gata.

apparaterne, mens redaktør Skavlan praktiserer Amandi leveregel med både talent og held. Og mens to numre av Aftenposten likner hverandre som to dråper vann, er hvert nummer av Dagbladet noe nytt, noe eget og levende. Sett ut fra et rent faglig journalistisk synspunkt — det menneskelige skal vi komme tilbake til senere — er Dagbladet i dag uten tvil landets driftigste og friskeste avis. Der til kommer at det stilistisk er vårt mest velskrevne og elegante blad. At det med forkjærlighet dyrker viddets og ironiens kunst, undrer ikke når man hører at dets sjefredaktør er sønn av ingen ringere enn Jokum Pjurre alias litteraturforskeren, professor Olaf Skavlan, den berømte forfatter av «Gildet på Mørrehaug» og vittighetsblad «Vikings» grunn-

anemiske og skrinne aftenutgave. — Med det resultat at abonnentene, når de får den mellom hendene, blir grepet av en ubendig trang til å få tak i en avis og iler til nærmeste kiosk for å kjøpe Dagbladet. De drives av naturkrefter i slekt med dem som får kvinner som er gift med impotente menn, til å kaste seg i en annens armer. Det fortelles endog at gamle, stokkonservative jubelborgere, i hvis hjem virginiasigaretter og Dagbladet har vært bannlyst gjennom desennier er sett snikende seg avsted for i hemmelighet å tuske til seg et Dagblad. Det kan derfor forutsies at sålenge Aftenposten fortsetter med sitt nåværende aftennummer, vil Dagbladets løssalg stadig stige.

Mens parolen i Aftenposten som kjent er at man skal liste på filtsåler gjennom spaltene for ikke å vekke abonnentene eller støte annonsørene, anser Dagbladet det tvertimot som sin oppgave å være en slags alarmklokke for det norske folk og fra dag til dag å ruske opp i både den offentlige og private samvittighet. Av den grunn er bladet stadig på jakt etter «saker» som det kan rote opp i og eksponere for sine lesere i mer eller mindre farget belysning. Det hender dessverre at bladet i jaktens iver snubler og går på hodet i kloakken, og det er derfor ikke til å unngå at lavendelbrisen fra vestsiden av A-gata av og til blir døyvet av krassere dufter som bringer tanken hen på de gammel-dagse ORV-vogner. Skulle markedet være flaut for «saker», har redaksjonen i bakhånden herrene Sam Knutzen og Trygve Nilsen som millombils punching balls.

Hr. Knutzens navn får en uvilkarlig til å tenke på mammon. Folk som dertil er innredet og gransker i skrifter og skattebøkene, kan høyst forbauses fortelle at Dagbladet er Oslos rikeste avis med en formue på henved 2 millioner kroner, mens hovedeierne i avisen over gaten figurerer med medynkevekkende nuller i formue. (Et nattlig forlydende i strøket Klengenberggata om at medarbeidere og funksjonærer i den anledning had-

dets tekniske avdeling i egen regi endel trykningsarbeider for tyskerne og NS, og det fortelles i journalistkretser at de penger dette bragte i kassen, kom godt med til dekning av iallfall en halvpart eller så av medarbeidernes gasjer i en vanskelig tid. Det tilføyes også at det særlig på fruehold ikke var fritt for at det kunne gjøre seg en viss misnøye gjeldende med at man ikke gjennom flere trykningsarbeider kunne skaffe litt mere penger til gasjene, men dette tør vel være et like ufint rykte som det ovenfor dementerte, så leserne bes motta det med det største forbehold, inntil eventuelt Dagbladet selv har av eller bekreftet det! En ikke ukjent norsk forfatter oppnådde etter «frigjørings» langvarig fengselsstraff for noen kåserier han hadde skrevet i en av de publikasjoner bladets tekniske avdeling trykte. Heldigvis ble det såvidt vites uten følger for trykkeriet selv.

Strengt matematisk er Dagbladet bare 9 år yngre enn Aftenposten, andelig sett er aldersforskjellen ganske vesentlig større. Dagbladet betrakter seg selv som intellektets hovedorgan i Norge. Dessverre er det det med intellekt at det kan være lysende, ja blendende, uten også å varme. Og det er nettopp det vi er vitne til i Dagbladets tilfelle. Hva kan nå grunnen være?

Det er én mann som har preget Dagbladet gjennom en menneskealder, og det er Einar Skavlan. I raden av norske pressemenn i aktiv tjeneste i dag er uten tvil Skavlan den mest framtrædende. Hadde han ved siden av sine mange faglige kvalifikasjoner også vært utstyrt med hjerte, ville han tillike ha vært den verdifulle. Skavlan er født i 1882. Det påstås at han akter å trekke seg tilbake fra den faglige ledelse av avisen, når han til sommeren fyller 70 år, og

det at han begynner å gå trett, til tross for at han har sikret seg lyk-kens kalosjer (fra Askim), og tenker på å trekke seg tilbake for helt å ofre seg for sin litterære virksomhet. Bladets kvinnelige medarbeider Hast har hjerelag for tolv, men å smelte istappen i sjefstolen overstiger hennes evner. Forøvrig er det en lise å lese hennes kloke artikler og umiddelbare reportasje ovenpå de fem små ungdomers kakling i tide og utide på den annen side av A-gata. Også Axel Kiel land, Jørgen Juve og Johan Borgen kan glimtvis rope drag av stor menneskelighet, men det er som om de til daglig er engstelige for at leserne skal misforstå og tro at det kan skjule seg sentimentale følelser bak den glitrende fasade av deres virtuose ordlek. Er det mon sjefens ris i kronen som virker skremmende?

De såkalte «landssvikere» har ingen grunn til å være særlig ømme følelser for Dagbladet. I de skjebnesvangre sommerdager 1945 sviktet bladets dømmekraft totalt — eller var det kampløpet om publikum etter stansen som anga tonen? Sammen med Aftenposten halset det avsted i en avstampet og hjerteløs forfølgelse av alt som het NS-folk og jaget opp en kunstig pogromstemning som mange steder ga seg de ræste utslag. — Aftenposten hadde, kan det kanskje sies, en viss psykologisk forklarlig grunn til å hyle opp for å forvirre begrepene i den alminnelige jakt etter stedfortredende «syndebukker», men Dagbladet sto i en helt annen stilling. Hadde bladet dengang vært seg sitt ansvar bevisst og virkelig vært den våkne samvittighet og den uredde våpendrager mot all urett, det bedyrer at det er, kunne det ha bidradd til å

stanse hysteriet og de overdrivelser og utglidninger som ikke er til å bortforklare eller komme forbi, og fått det hele oppgjør inn i roligere og verdigere former. Landet ville ha tjent på det, det må alle som ikke har sovet seg gjennom de siste seks år, nå innse.

Særlig trist er det å være vitne til de forståelsesløse glefs bladet fremdeles kan nedlate seg til, om det kommer undervær med at en eller annen «prominent» er «sett på gaten». At vedkommende kanskje selv er sykdomsmerket eller har fått anledning til å reise til en nær og kjær pårørende siste sykeleie, er ingen gyldig grunn i Skavlans øyne, later det til. En fange skal dø «i våre utmerkede fengselsykehus», sentimentalitet og menneskelighet fra fengselsmyndighetenes side skal man ha seg meget fra bedt i A-gata!

Advokat Bjørn Sogn skrev i et brev til Dagbladet av 23. november 1951 bl. a.: «Jeg har nemlig i min praksis sett litt av den ulykke og den elendighet — den sjelelige tortur — som bladets sensasjonsjournalistikk uendelig har voldt ikke bare vedkommende offer, men også hans uskyldige forældre, hans kone og ikke minst hans barn». Riktignok var det her en «god nordmann» som var ofret, men hvis advokat Sogn skulle være interessert i en videre uttøringen i temaet, v

Et opprop til alle muhamedanere Kamp mot de hvite kolonister Forslag om en Islamkongress hvert år

Muhamedanernes religiøse overhode i Persia, Ayatollah KACHANI har sendt ut et opprop til de rett-troende overalt i verden og det forteller litt om de lidenskaper som fyl-ler dem, som idag kjemper for å ka-ste de hvite kolonister ut av de muhamedanske stater. Oppropet innledes med følgende pompøse ord:

«I Allahs navn, Allah de allgode og miskundelige, to verdners herre, og hilsener til Muhamed, til hans hellige familie og til hans utvalgte venner. Så kommer følgende:

«Kjære muhamedanske brødre, den muhamedanske religion søker å hitføre lykken i to verdener og kaller eder til enhet og harmoni.

Den islamitiske religion oppfordrer eder til å elske og hjelpe hverandre. I kraft av, at de fulgte denne forskrift, kunne de første muselmenn gi et eksempel på en enhet og en ofervilje, som utstrakte sitt herredømme til Kinas grenser og til Loires bredder.

— Brødre, den vanære og uenighet som vi nå lever i, er yterligere blitt utdypet av kolonistenes uretferdige inngrep. Det er nemlig således, at det muhamedanske broder-skap og den islamitiske enighet er blitt alvorlig lemlestet av de fremmedes materialistiske og malpropere politikk.

Brødre, det er imperialistiske agenter, som har hatt den frekkhet å forsøke å svekke troen på en enet og sande Gud i muhamedanernes hjerter. De har forsøkt å undergrave vår høye moral ved å friste oss til å drikke vin og andre alkoholiske drikke, og de har dessuten forsøkt å lokke oss inn i de umoralske etablissementer, som de har opprettet rundt omkring i våre byer.

Brødre, hvis ikke vi samler oss mot denne skjendelse, forråder vi våre døde, som er alvorlig engstelig og oppfordrer oss til å gå til motstand. Igår hersket noen få muhamedanere over mange ikke-muhamedanere, i dag hersker noen få ikke-muhamedanere over mange muhamedanere.

Sandelig, Allah sier oss: Oppgi ikke, henfall ikke til mis-mot og tvil; thi I er de største og høyeste, sålenge I tror. (Koranen, III, s. 133).

Begivenhetene ute i verden har

Lønn i suspensjonstiden

«8. Mai» har gjennom lang tid gjort en stor innsats for rett og rettferdighet overfor de embetsmenn som i 45 uten videre ble suspendert og fratatt sin embedslønn. Alle kyndige folk vet at en embetsmann ikke kan fratas sin lønn uten dom. Men det selvbestaltede masse-hierarki som raste over landet straks freden brøt løs i 1945, de ville det annerledes, — og vi embetsmenn som ble offer for disse

lært oss, at det er nødvendiggere enn noensinne å sveisje alle muhamedanere sammen i en muhamedansk front. Det gjelder nå om, at vi viser oss våre store forfedre verdige — at vi viser, at det blod, som ruller i deres årer, også ruller i oss.

Brødre, opprettelsen av den terroristiske sta Israel er en av de tusinn måter, hvorpå våre fiender forsøker å undergrave vår motstandskraft.»

Etter disse manende ord fremkommer den erverdige leder med et konkret forslag som tilsikter å styrke muhamedanernes målbevissthet, sammenhold og kampkraft. Han vil nemlig hvert år sammenkalle en kongress bestående av politiske, teologiske, kulturelle og økonomiske representanter fra alverdens muhamedanske land og denne skal så fatte beslutninger om den stilling muhamedanerne skal innta til tidens viktige problemer. — Bl. a. skal kongressen studere de nær mere betingelser for en fullstendig nøytralitet og for de muhamedanske saters uavhengighet i en verden som er delt opp i to like store blokker som tiltross for deres åpenbare fiendskap i like høy grad har annammet den materialistiske filosofi. Deretter følger en rekke anvisninger om hvorledes kongressen bør sammensettes og organiseres. Oppropet sluter:

«Egyptens millioner av muhamedanere har med stolthet fulgt sine persiske brødres kamp mot den fremmede voldsakt. Nå har de selv begynt den hellige krig mot imperialistene og de vantro. Den allmechtige hjelpe dem i deres kamp, han velsigner den og jubler over den.»

Det gjøres i hele Islam og Aya-tollah Kachanis budskap vinner gjenklang overalt. Det er holdt i en tone som minner om korstog, dragne sabler, snabelske og hylende dervischer, han kjenner sitt publikum. Av interesse er det å peke på at han nevner grensen ved Loires bredder i sin omtale av muselmennenes herredømme. Han sikter her til Karl Martels seier over araberne i 732 ved Loire, en seier som dengang reddet Europa fra å falle i muhamedanernes hender — en begivenhet som i hans øyne dannet innledningen til de ulykker som senere er overgått den muhamedanske verden. Nå vil den reise seg mot de hvite kolonister, og deres vederstyggeligheter, og den begynnelse som er gjort lover ikke godt for Resteuropa, som ved den annen verdenskrigs slutt mistet sin åndelige balanse og ga seg vilkårligheten i vold ved den beryktede ubetingede kapitulasjon, begynnelsen til den hvite rases undergang.

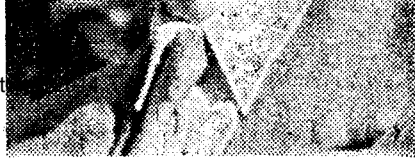
Amnesti i Østerrike

Det østerrikske parlament har før jul vedtatt en lov som gir alminnelig amnesti for alle tidligere medlemmer av NSDAP, som ble holdt som krigsfanger inntil april 1949, herunder også alle dem som ennå befinner seg i fangen. Loven dekker også tilkalepning av krigsfanger

sonn av ingen ringere enn Jokum Pjurte alias litteraturforskeren, professor Olaf Skavlan, den berømte forfatter av «Stilleben» og «Ondskapens vittighetsblad» «Vikings» grunnlegger. Dertil har Dagbladet alltid en åpen dør for ung norsk lyrikk og er i det hele vår mest literært interesserte avis med de dyktigste anmeldere og kronikere.

Mens Aftenposten meget strengt holder fast ved Luther og Pontoppidan (bladets annonsører får dog tro hva de vil eller slett ikke), samt stor-ken, og kun tillater ordet lem anvendt i forbindelse vindus- og kjellerlem, dyrker Dagbladet Wilhelm Thagaard (som i parentes bemærket er formann i bladets styre) og Toralf Øksnevad, og hyller den gamle, men evigunge metoden. Aftenpostens ærbarhet er like grunnfestet som en prestedatters for 100 år siden, mens Dagbladet med den freidigste selvfolgelighet skriver naturlig om naturlige ting, ja ikke blues ved å bruke ord og vendinger som ville hiføre galoperen de apopleksi blant kyskhetsapostlene i direksjonen over gaten, hvis deres trykksverte var blitt misbrukt på den måten. En dansk journalist som oppholdt seg en tid i Oslo, så engang da talen kom inn på etikken i A-gata: «Medens i Dagbladets have Fandens mælkebøtter gror vildt og frodigt, gør Aftenposten sig megen umage med at dyrke præstekraver».

En av de viktigste årsaker til Dagbladets fenomenale oppsving er — så paradoksalt det kan høres — Aftenpostens aftennummer. Vel nærmest av annonsemessige grunner, men naturligvis også for å la det norske folk få del i det ypperste produkt av amerikansk åndsliv og kultur «Fantomet», tviholder Aftenposten på sin

Einar Skavlan.

de planer om en rask innsamling til et julegratiale til elerne, er dog kun et ufint rykte som herved på det kraftigste dementeres). Dagbladets inn-tekst var ifølge likningsprotokollene for 1947 vel en million, og situasjonen er neppe forverret siden dengang.

Fullt så flust var det ikke under okkupasjonen, sies det. Vi hadde jo dengang også noe som het papirrasjonering, og denne gjorde situasjonen uhyre broket for alle aviser som ikke nød yskernes særlige bevakethet. Etterat Dagbladet en tid hadde vært redigert av Birger H. Andersen som satt inne med spesiell innsikt i det tyske språk (han var gift med en datter av fru Germania), fikk bladet etter ansøkning myndighetene i Oslos tillatelse til å innstille driften. På grunn av papirknappheten hadde disse myndigheter forstått at Dagbladet skulle gå sammen med etpar andre Oslo-aviser i en fellesavis. Ordningen bød på en rekke lett forståelige vanskeligheter, og bladene fikk altså tillatelse til å innstille. At Aftenpostens stilling derved ble enda mer dominerende, er innlysende. Dette blads eiere tryglet som kjent flere ganger gjennom en spesiell utsending myndighetene i London om å få innstille, men forgjeves. Det synes altså som om London i dette tilfelle opptrådte mer forståelsesløs enn Oslo.

Etter innstillingen overtok Dagbla-

den tilbake i Dagbladet igjen. Etter Sigurd Bødtkers død er han landets fremste teateranmelder, idet Axel Otto Normann, som kunne ha gjort ham rangen stridig, har valgt å ofre seg for en teaterleders oppgaver.

Men det er journalisten og politiker Einar Skavlan som interesserer det store publikum mest. Mange har brutt sine hjerner for å finne den psykologiske forklaring på Skavlans ofte uhyggelige retthaveri, hans umettelige trang til å svinge riset over sine medmennesker eller spidde dem på sin giftige stilet. Drøbaks historie gir ingen opplysning om den lille Einar, som valgte å se dagens lys i den rosenes by, har falt ut av barnevognen og fått terner i kjødet, eller om salig professorinnens barnepike har klasket den unge herre i den riktige ende i det uriktige øyeblikk, eller omvendt, og derved lagt grunnvollen til et kompleks som han i et langt liv har søkt å avreagere i avisens spalter. I tidligere stortingskretser mener man at grunnen må søkes i en episode av langt senere datum. Skavlan ventet — påstås det — å bli medlem av Mowinckels regjering, men i siste øyeblikk ble taburetten besatt med en annen. Skuffelsen sies å ha vært dyp og smertelig og ikke uten spor. Atter andre mener at pudlens kjerne må søkes i og omkring hans Knut Hamsun-biografi. Problemet er utvilsomt interessant. En forklaring må jo finnes. Kanskje oraklet Emil Smith kan besvare spørsmålet?

Ser vi på Skavlans omgivelser, er hans nyhetsredaktør Gunnar Larsen både snild og godslig rent personlig, men han mangler de herkuleskrefter som skal til for å kaste tvangstrøyen, og er vel kanskje også en smule for makelig til det. Forøvrig forlyder

de offer, men også hans uskyldige for eldre, hans kone og ikke minst hans barn». Riktignok var det her en «god nordmann» som var ofret, men hvis advokat Sogi skulle være interessert i en videre utredning i temaet, vil han kunne få opplysninger om tusener og atter tusener av knuste menneskeskjebner og ødelagte hjem, resultater av den samme «fortjenstfulle utnyttelse av pressefriheten» han setter fingeren på.

Det er virkelig synd, først og fremst for Skavlan selv, med alle de eminente evner han ubestridelig besitter, men også for det blad han leder, at han skal ha fått den ulykkelige trollopsint i øyet. Engang vil han også selv forstå det, — om ikke før så den dag da kulden i og om ham blir avløst av varme.

Landet trenger en våken og frisk og uredde avis av Dagbladets type, men den bør ha positivt fortegn. Det burde også prisdirektør Thagaard kunne sette pris på.

Ingen kvinner soner landssvikdom

men 107 menn.

Etter det Morgenposten hører er nå alle kvinner, som er dømt etter landssvikkloven, satt på frifot. De tre siste kvinnelige landssvikfanger — en med tyve års fengsel og to med livsstraff — ble i statsråd før jul benådet og er løslatt.

Byråsjef Breder opplyser at det nå sitter 130 personer i fengsel for krigsforbrytelser — 107 nordmenn og 23 tyskere.

at en embetsmann ikke kan fratas sin lønn uten dom. Men det selvbestaltede massehierarki som raste over landet straks freden brøt løs i 1945, de ville det annerledes, — og vi embetsmenn som ble offer for disse terroristiske tilstander, vi måtte finne oss i overgrepene inntil det en dag kunne bli ørenslud å få for vår inntegelse.

Ifølge Morgenbladet den 15. desbr. ble det prosedert for høyesterett før jul en sak nettopp om dette spørsmål, reist av 6 politiembetsmenn. I byretten ble staten frifunnet for kravet, men i høyesterett fant et antall dommere, at bestemmelsen om å nekte lønn i suspensjonstiden var i strid med grunnloven, og derfor må bli å behandle i H.R.s plenum. — Denne behandling vil finne sted på nyttår, og saken vil få konsekvenser for ca. 80 embetsmenn, skr. Morgenbl.

Et annet spørsmål kan det vel være, hvormange av dommerne i denne rett har sitt habilitetsforhold i orden. Det kunne jo f. eks. tenkes at noen av dem har vært med på å unnfange nettopp de bestemmelser som har fra tatt oss vårt tilgodehavende i suspensjonstiden.

For mitt vedkommende varte det endog 2½ år fra jeg ble suspendert og til dommen falt, og det betyr for meg ca. 20,000 kroner.

Man skulle ikke behøve å tilhøre en forvovlet juriststand for å forstå, at en utrenskningslov av 19. 7. 1946 ikke kan anvendes på handlinger som er utført før dette tidspunkt. Det samme kan sies om utrensk-anordningen av 24. 11. 44.

Men kanskje det begynner å demre for enkelte, at det ikke er tilrådelig å sage av den gren man selv sitter på. Embetsmann.

— Justisdepartementet har vedtatt en lov om godkjenning av amnesti for alle tidligere medlemmer av NSDAP, som ble holdt som krigsfanger inntil april 1949, herunder også alle dem som ennå befinner seg i fangen. Lovet dekker også tilbakelevering av konfiskert eiendom, som opprinnelig tilhørte nå hjemvendte krigsfanger.

Denne lov må imidlertid godkjennes entstemmig av det allierte okkupasjonsråd, russerne innbefattet, som fortsatt rår i Østerrike. Og det kan vel ta tid. Hvorledes er det så i Norge? Her skulle vel ikke okkupasjonsmaktene stå i veien for et heit og fullt oppgjør, så vi endelig en gang kunne få fred. Eller hva?

Politisk nøytral?

Hr. redaktør!

Er det ikke så, at de faglige arbeiderorganisasjoner skal være politisk nøytrale, slik at alle vi, som etter sigende skal opptas i arbeidslivet igjen også kan stå tilsluttet dem? Jeg synes å ha lest noe om det i arbeiderpressen mellom valgene da det gjaldt om å få flest mulig medlemmer.

Men hva sier De så om følgende juleannonsen i selveste hovedorganet: «Vi ønsker våre medkjempere for sosialismens sak en god jul og et godt nyttår. Norsk Bokbinder- og Kartonasarbeiderforbund». — Jeg bare spør. Min oppgave er ikke å svare.

Arbeidsmann.

Husk kontingenten

Observatør:

«8. Mai»

kronikk 11. januar 1952

Den som har gullet, har makten

Douglas Reed: «Somewhere South of Suez». Jonathan Cape, London 1950.

Boken omhandler en reise som Douglas Reed foretok til Syd-Afrika Republikken i 1947. Som vanlig gir han et grundig innblikk i alle forhold i de land han oppsøker. Også denne gang går han dypt og behandler de ting som er belagt med «tabu», nemlig de overstatlige krefters virksomhet.

Jeg skal her bare berøre denne side av boken. Hvis noen har planer om å emigrere til Syd-Afrika bør vedkommende ubetinget lese denne bok, da den gir en dyptgående innsikt i alle forhold i dette land.

I sitt vanlige blomstrende språk, skriver Douglas Reed om gullet by Johannesburg, følgende: «Johannesburg har gullet. Kontrollen av dette synes å være hovedbryteren til kraftkilden for verdenspolitikken i dag. Gudene kan smile, seieren i Syd-Afrika ligger ikke der den syntes å ligge i 1901, i Cape Town og Duran eller i Pretoria og Bloemfontein, hvor man mente den lå i 1950.

Den virkelige seierherre, inntil det tyvende århundredes «Store Plan» er fullbragt eller tilslutt mislykkes, synes nå å være Johannesburg. En karikaturtegner tegnet engang et treffende bilde av situasjonen, en boer og en britte sloss om eiendomsretten til en kumens en smilende jøde melket den.

Her i Johannesburg begynner det tyvende århundredes «Mesterprocess». Det synes som om de republikanske farmere og de britiske kolonisatorer ikke begriper, hva som egentlig foregår over hodet på dem.

Her graves gullet opp av jorden. Så blir det sent til USA og atter gravet ned. Det beholder også etter sin annen begravelse en eller annen magisk egenskap, som gjør det istand til, enten å sette liv i, eller å tilbakeholde lån og kredittoperasjoner for utvalgte politiske formål over den hele jord.

Et så vidunderlig mineral er gullet, at jo dypere det graves ned, desto mer iboende kraft har det.

Her i Johannesburg nedkom Vapenhjelp, Marshallstøtte, Lei-

og Lånelov — UNRRA — Vapengaver og penger likelig fordelt mellom Sovjet og dets drabanter, og dem som vil bli påkalt for å bekjempe disse makter.

(Jeg la med fryd merke til en rapport fra Washington, som er datert 16. juli 1948. Den sier «at der vil bli anvendt trykk overfor de land som viser motvilje mot å akseptere Marshall-lån»). Anmelderens anerkjennning: Kan dette være sandt hr. Lange, eller lyver Douglas Reed? Det vil være av interesse for det norske folk å få dette å vite. Slikt kan nok gjøre en statsminister trett, når han har brukt hele sin ungdom til å bekjempe finanskapitalen.

«Så sart og dog så enkel er den ne fremgangsmåte», fortsetter D. R., at selv det land som produserer gullet, som er basis for all kreditt, kan bli nektet lån, hvis dets regjering er mislykt av gullets voktere der det blir begravet for annen gang».

«Derfor ble selv Syd-Afrika, da det hadde valgt en regjering i 1948, som visse folk i New York ikke likte, straks og gjentagende ganger meddelt, at det ikke kunne gjøre seg noe håp om lån, før dets regjering slo inn på nye veier, eller der ble dannet en ny regjering».

«Da alle Syd-Afrikanske regjerings (og såvidt jeg vet, alle regjeringer) er medlemmer av International Monetary Fond, som bestemmer prisen på gullet, så var utveien fra «trelldommen» stengt, nemlig ved å selge gullet i det åpne marked. Og derfor inn-

omgående i Syd-Afrika».

«Gullet fortsatte å flomme, som en elv utenfor menneskers kontroll, ned i sin nye grav i Kentucky. Og over hele verden dirigeres politikken fra den kraftkilde man har der. En annen guldrynge hopes opp i det mørke indre av Sovjet-Imperiet. Dette synes mig å være realiteten bak verdens makten i det tyvende århundre — som arbeider gjennom eller på tvers av alle partier, statsmenn og regjeringer over den hele jord. Man trenger bare å lære å kjenne dem der kontrollerer bruken av gullet, så forstår man hemmeligheten ved dette århundre.

D. R. skriver om den kommende tid følgende interessante betraktninger: «Jeg kunne dog ikke overtale mig selv til å tro, som så mange gjør, at det store spørsmål om hva som skal avgjøres mellom 1950 og år 2000, vil bli avgjort ved de militære resultater av den 3die verdenskrig. — Jeg tror ikke det, fordi, den annen verdenskrig bragte Asia halvveis inn i Europa, og beviste at de proklamerte krigsmål og årsaker til det tyvende århundredes kriger, intet har med de politiske mål og resultater å gjøre. Disse ordnes bak kullisene. De to Asia-tiske bevegelser som oppsto under den første verdenskrig, og som sammen høstet seieren i den annen, er Sovjet kommunismen og den politiske Zionisme.

Deres seier ble dog ikke oppnådd ved bruk av våpen, men ved dyktig anvendelse av en ny vitenskap, den å oppnå makt og utøve makt, gjennom de menn som ivarfor nasjonenes store interesser.

For å se inni fremtiden var det nødvendig å forstå at fremrykningen av Sovjet-kommunismen inn i hjertet av Europa ble muliggjort og godkjent ved konferansebordet av Englands og USA's ledere. Disse konferanser fant sted mens krigen raste og ble hemmeligholdt for masserne. Det var nødvendig for å forstå utviklingen, at Zionistinvasjonen i Palestina, som et ter min mening danner forspillet til meget større begivenheter i denne del av verden, også ble muliggjort og fremmet av Englands og USA's ledere.

Denne utvikling (kommunismen og zionismen har arbeidet hånd i hånd siden de oppsto i 1917) begynte under den første verdenskrig. Hverken kommunismens okkupasjon av halve Europa eller zionismens annekasjon av Palestina ble noensinne nevnt som mål for den annen verdenskrig. Men disse resultater overskygger alt annet som ble oppnådd. De offisielle krigsmål ble i virkeligheten ikke nådd noe sted. De land som ble «befriet» ble anmodet om å underkaste seg et nytt internasjonalt organ FN. Det var klart at de hemmelige krefter kunne øve innflytelse gjennom denne organisasjon. Dette ble straks bevisst, da Palestina spørsmålet kom opp.

Hvis denne plan blir bragt til utførelse i den annen halvdel av dette århundre (Jeg er selv overbevist om at der vil bli gjort et forsøk) så tror jeg den vil ha 3 formål:

1. Fullføre ødeleggelsen av Europa og gjøre dets innbyggere til slaver, under det påskudd at

man vil redde og befri dem.

2. Fullføre utkastelsen av alle europeere i Asia og fra andre oversjøiske støttepunkter.
3. Fullføre reverseringen av de siste 1950 års historie, og så danne et nytt hedensk imperium formodentlig basert på Palestina og New York.

Douglas Reed siterer også fra Harry Hopkins papirer «Roosevelt and Harry Hopkins» skrevet av Robert E. Sherwood, Harper 1948. Denne bok gir opplysninger om en samtale Harry Hopkins hadde med Stalin en måned etter Hitlers formodede død. Hopkins innleverte en rapport til Truman om denne samtale, som lyder slik (Stalins svar):

1. Etter hans mening var ikke Hitler død, men skjulte seg et eller annet sted.
2. Han tvilte endog på at Goebbels var død.
3. De forskjellige beretninger om begravelser slo ham som meget tvilsomme.
4. Han trodde at Hitler, Goebbels, Bormann og formodentlig Krebs hadde unnsluppet og var i dekning.
5. Han var sikker på at Hitler levde.

D. R. bemerker at Stalin var i den stilling at han kunne skaffe seg alle autentiske opplysninger.

(Forts.)

Husk kontingenten

I politistaten

Presse- og folkementaltiteten etter rettsoppgjøret

Forsvarerne sjikaneres — fare for rettsstaten

Selv lægene utsatt for lumpenhet

I den store Hansen Hassing-saken, som opprulles for lagmannsretten i Oslo er det fra forsvarers side falt noen uttalelser som har interesse da de beretter om en mentalitet, som vi trodde var et særstykke bare for det politiske rettsoppgjør, men som har satt merker etter seg av betenkelig art for vårt samfunn. Vi kjenner ikke Hansen Hassing og det er ikke hans sak vi taler — den er nå lagt i rettens hånd — men vi vil referere noen av snitt av forsvarerens henvendelse til lagretten.

Overrettsassessor Halfdan Fyhn sa bl. a.:

Skuddet, som nesten var dødbringende, var foranledningen til en avisfeide mot Hanssen Hassing som er helt uten sidestykke, og den som skjød ble framstilt som et offer for den som ble skutt.

I daglige, spaltelange, sensasjonspregede artikler kastet etpar Oslo-aviser seg over den skutte mannen. — En avis ledet klart i denne menneskejakten, og den fikk snart følge. Det er i dag på det rene hvilke kilder disse aviser har benyttet, og det vil under behandlingen av denne sak bli klarlagt at disse kilder var mer enn grumsete.

En baktalt mann.

I løpet av de to år Hanssen Hassing lå i fengselspsykehuset etter at han var skutt, lyktes det skandalpressen å gjøre ham til den mest baktalte mann i dette land. På helt sviktende grunnlag ble han beskyldt for de alvorligste forbrytelser — forbrytelser som overhodet ikke er nevnt i den omfattende tiltalebeslutning og som det heller ikke finnes spor av bl. sakens dokumenter. En avis skrev — for å nevne et eksempel — at Hanssen Hassing hadde begått mord og at han hadde drevet flere til å begå selv mord.

En folkeopinion.

Hensikten med disse uansvarlige, og jeg vil si gemene, skrivelser har uten tvil vært å skape en folkeopinion mot denne spesielle mann — og denne hensikt er nådd. I løpet av de 1½ år jeg har fungert som forsvarer, har jeg ved utallige anledninger kunnet konstatere at Hanssen Hassing er for håndsdomt.

I tillegg kommer at hans familie og hans nærmeste omgangskrets, mot hvem det ikke en gang er reist noen tiltale, er skandalisert til de grader at deres fortsatte eksistens her i landet er umuliggjort.

De leger som etter sin beste overbevisning og ut fra bevisstheten om sine plikter og sitt ansvar har behandlet Hanssen Hassing, er blitt utsatt for den lumpeneste sjikane og hengt ut til offentlig beskuelse som bevisst uredlige.

Advokat Hjort og jeg — som har påtatt oss å forsvare Hanssen Hassing — har som følge av uansvarlige avisers ustanselige forfølgelse, vært utsatt for personlige ubehageligheter fordi vi har tatt på oss oppgaven.

Rettsstaten i fare.

Det er et av kjennetegnene ved det vi kaller en rettsstat at en tiltalt ansees som ikke skyldig inntil det ved endelig dom er slått fast at han er skyldig. I en politistat er det annerledes. Der er det politiet, pressen og opphissede folkemengder som avsier dom.

Den del av norsk presse som har spesialisert seg på dette skitne arbeid og som avsier dommer før rett er satt, er en fare for rettsikkerheten. Disse avisene som gjerne praler med å være representanter for demokratiet og det frie ord, gjør kolossal skade. I den saken som behandles for denne rett, er den voldte skade å ta og føle på.

Appell til legdommerne.

Vi forsvarere har derfor under de foreliggende omstendigheter ansett det som en viktig oppgave å minne de lege dommere om at de skal gå til sin gjerning upåvirket. Det er det som kommer fram her i retten som må være det avgjørende. Legmennene har forsikret at de skal dømme etter loven og sakens bevisligheter. Det vil være å stille overmenneskelige krav å gå ut fra at hetsen mot Hanssen Hassing ikke skal ha influert på dem, men forsvarer vil be om at en mest mulig søker å glemme det som har vært skrevet fra uansvarlig hold.

Dokumentene er «låst».

Jeg finner også her i retten at det

er på sin plass å opplyse at forsvarer ikke har fått frigitt noen av de dokumenter som ble beslaglagt hos Hanssen Hassing i 1945, 1948 og 1949, enda tiltalte og vi har gjort oppmerksom på at det blant dokumentene tro lig finnes papirer som vil tale til tiltalters fordel og understreke nettopp hans forklaringer. Politiet nektet å etterkomme vår anmodning. I sommer gjentok advokat Hjort samme anmodning overfor statsadvokaten, men uten resultat. Politiet ville ikke la oss låne dokumentene.

Da tiltalte gjentok at dokumentene var av betydning for hans sak, ble spørsmålet tatt opp igjen under et møte aktorene og forsvarerne hadde for 3 uker siden med lagmannen. Vi trodde da saken var klar — hverken advokat Hjort eller jeg har imidlertid fått oversendt dokumentene. Vi har på anmodning fått spesielle ting, men noe utlån av de beslaglagte dokumenter har ikke funnet sted, avsluttet o.r.sakfører Fyhn sitt innlegg.

Takk!

Vi ber dem som gledet oss til jul om på denne måte å motta vår hjerteligste takk.

Alice og Peter Thjømøe.

Advokat Arntzen og de utstøtte

I et radioforedrag 8. nov. 1945 sa daværende riksadvokat Arntzen: «— når den store mengde mennesker det her gjelder har fått sin straff og sonet den, må vi gjenoppta dem i samfunnet, gi dem arbeidsmuligheter og levelige vilkår. Vi kan ikke la så mange mennesker bli gående som en ulykkelig, misfornøyd samfunnsfiendtlig befolkningsgruppe».

I justiskomiteens innstilling S. nr. 341-51 henvises det til lov av 28. juli 1949 om at ingen skal fradømmes adgang til å oppnå offentlig tjeneste medmindre han blir dømt til frihetsstraff i mer enn 8 år, og den som tidligere er fradømt rettigheten skal få den igjen når dommen ikke går ut på frihetsstraff i mer enn 8 år. Likeledes gjengis avtalen fra våren 1946 mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Arbeidernes faglige landsorganisasjon, hvor det bl. a. heter: «Fremforalt er det absolutt nødvendig at utfallet av rettsoppgjøret for den enkelte enten han blir straffet, frifunnet, påtale unnlatt eller saka henlagt blir respektert og at ingen søker å

Den hektiske dødelighet

— Forts. fra side 1 —

tegn ble neddysses etter «frigjørings» med prof. Dr. jur. Andenes's velsignelse, — står rettsikkerheten i Norge på et for noen behagelig stadi i dag.... Man kan ikke vente at SILENT KILLERS stopper den som lovlig betegnende mordvirksomhet, akkurat den 8. Mai 1945! Særlig ikke etter at de tre fraksjoner av dem nå er fiender på liv og død, og opererer mot hverandre dag og natt.... Hvem står på dødslistene?

VI SPAR ATSKILLIG CIRKUS i den kjære, gamle Hornemanngården, — og i mange andre politikamre....

PÅ EN OG SAMME DAG bragte nylig to menn i Trondheim seg ut av en truende verden, — såvidt vi vet. De tilhørte den samme personkrets som Eidum.... Den ene hengte seg hjemme (Ness). Den annen skjøt seg på (ved) politikamret....

HVA BLIR DET NESTE? Blir kan skje det hele henlagt, omforlatelse forlagt til nye steder? Gamle etterforskere påstår at intet er så livsfarlig som visse u-opklarte saker....

ER TIGRENE KOMMET INN I ET KABINETT MED MARIONETTER? Major von Knürren.

Einstein og den kommende verdenskrig

I anledning av årsskiftet har en avis spurt Einstein om hvilke våpen han trodde ville bli brukt i den kommende verdenskrig. (Om neste verdenskrig taler man jo allerede som en selvfølgelighet i den utenlandske presse.)

— Jeg vet ikke, svarte Einstein, for hvem kan vel følge med i teknikkens fantastiske utvikling. Men jeg kan fortelle Dem hva man kommer til å bruke som våpen i den fjerde verdenskrig: STEIN!

Ugift gartner

Stillingen som gartner i veksthusene er ledig, ca. 3000 kvm. Oljefyring. Hovedkulturene er, agurker og tomater. God kultivatør og arbeidsleder kan påregne gode betingelser.

Medhjelpere

får plass i drivhus og benker.

Bondegutter

med lyst og interesse for gartneri får plass.

Søknad med attestavskrifter til

Anders Hafskjold,
Grette, Lier.

Jeg må selge

(for ½ av taktspris) min avdøde hustrus spisestuemøbl., mørk ek, hollandsk stil, stor lav buffet og anretningsbord, begge rikt utskåret. Ti høyryggede stoler 2 armstoler, spisebord for minst 24 gjester.

Likelså selger jeg for kr. 1000,00 to flotte hamrede taklamper, hamret kobber. De kostet i 1916 kr. 2500,00.

P. HARSEM, postbox 23, Smedal, Oslo.

Bestill dressen hos oss

sydd etter mål. Den blir både bedre og billigere enn om De kjøper den ferdig i en forretning. Skriv etter tøyprøver og målskje ma. Oppgi farge og omtrentlig pris pr. meter. 20 års praksis — og godt renome for vårt arbeide.

Sporsen Konfeksjonsfabrikk

AUKRA.

Speielen

kan nå kjøpes i kioskene i OSLO, i alle kioskene fra Flekkefjord til Haugesund og på gatebordene i Bergen.

Toralv Fanebust.

Hell og lykke

ønskes for alle rettsløse kamerater, og at vårt felles ønske må oppfylles i det nye år.

Vennlig hilsen

Sverre Due.

Jeg ønsker alle meningsfeller te godt nytt år.

N. Fjellstølia.

Et gledebringende nyttår ønskes alle skjebnefeller, idet en tør håpe på Stortingets rettferdighet.

Ragn. Pedersen,
Teigan, Stokmarknes.

Et godt nytt år betyr også at kontingenten for «8. Mai» blir betalt i rett tid.

Sender en nyttårshilsen til kjente og slektninger.

G. Astveit.

Alle høyreiste menn som jeg hadde den ære og glede å være

Vekkerur

Kr. 18,10 — 25,50 — 34,10.

Sendes mot oppkrav.

Urmaker R. Gjessing,
Drammen.

«Speielen»

den morosame, fra Fanebustens speilfabrikk, selges i Oslo av

Thorger Wiik,
Maridalsveien 205.

OBS Flettverk OBS

Gjærdefabrikken GREI, Kolbotn, leverer førsteklases flettverk i alle dimensjoner. Bestilling for levering til våren mottas nå.

Thor H. Sandorf.

Et lite gårdsbruk

Spis
sild

I følge telegrammer i svenske og danske aviser er samtlige politiske fanger i Østerrike blitt benådet gjennom amnesti. Bare 158 av dem sitter ennå i fengsel, men utelukkende fordi de også er dømt for kriminelle forhold etter den alminnelige straffelov.

**Gårdbruker Holger Tau,
Byhaugen. Stavanger.**

KARL SEELAND - OPPEGÅRD ST.

Injurier mot embetsmenn

Av forstmester Wilhelm Hals

I Dagbladet for 22. novbr. d. å. om handles en affære, som skal opp for Bamble herredsrett. Indremisjonsfolket har beskyldt sogneprest Bamble for ukristelig opptreden og underslag, og statsadvokaten har nå reist tiltale mot en rekke indremisjonsfolk.

Notiser i Dagbladet slutter således: «Injuriene er jo rettet mot en embetsmann, og i slike tilfeller må statsadvokaten ta affære».

Jo, man skulle tro, at dette var en selvfølge, men når det gjelder injurier mot en statsadvokat, som var engasjert i det såkalte rettsoppgjør, da er forholdet et annet.

I 1948 rapporterte jeg, under henvisning til alminnelig renslighetsans, til Justisdepartementet (gjenpart til Riksadvokaten), at daværende statsadvokat i Namsos, Finn Christiansen, som på det tidspunkt hadde hundrevis av menneske-

skjebner i sin hånd, var alminnelig kjent for sine underslag. Gjenpart av anmeldelsen ble samtidig tilstillet Riksadvokaten. Som vitner oppga jeg 3 kjente menn i Namsos, nemlig: Banksjef Barstad, kjenner Barstad og grosserer Arne Dahl. — Først vel 3 måneder senere mottok jeg meddelelse fra Justisdepartementet om, at anmeldelsen etter Riksadvokatens bestemmelse ikke foranlediget videre forføyning, og at gjenpart var tilstillet statsadvokat Finn Christiansen.

Da tre måneder var gått, tilskrev jeg i rek. brev påny Justisdepartementet (gjenpart til Riksadvokaten) og meddelte fremdeles under henvisning til alm. renslighetssans, at jeg etter Riksadvokatens stillingstaken til mi første anmeldelse hadde gått ut fra som en selvfølge, at det ville bli reist tiltale mot meg, som hadde fremsatt disse graveren-

de beskyldninger mot en norsk embetsmann.

Jeg fremholdt videre, at det tidligere rapporterte underslag ikke var det eneste han hadde gjort, og tilbød meg å levere bevis også herfor.

Som god nordmann ble Finn Christiansen mellom min første og annen anmeldelse forfremmet til sorenskriver i Hammerfest. Men jeg hørte intet mere om saken.

Det gir en tiltalt, når han står for retten, en uhyggelig følelse å vite, at en mann som denne er unnerlagt bearbeidelsen av hans sak. Jeg vet ikke om denne, i likhet med statsadvokat Bjørnviks sak, nå er forældet, men det skal i hvert fall slås fast, at både unnerslagere og sedelighetsforbrytere har vært engasjert og vel ansett som statsadvokater i de såkalte landssviksaker.

Statistikk for folket — ikke omvendt

«Et spøkelse hjemsøker Europa»

De eneste som var våkne nok til å se den røde trusel var næztsine

En oppsiktsvekkende artikkel i «Militær Orientering»

«Militær Orientering» som utgis av Forsvarsdepartementets pressekontor, inneholder en artikkel som har vakt stor oppmerksomhet — ikke bare på innviet hold, men også ute blant forsvarets forskjellige grener. Da vi ikke har bladet, er vi henviset til å gjengi etter kommunistbladet «Friheten» idet vi også tar med dette blads kommentar:

Vestmaktene gjorde en forferdelig bommert da de istedenfor å forsøke å nedkjempe Sovjet-Samveldet sammen med Nazi-Tyskland, førte krig mot Hitler i allianse med Sovjet. Dette skriver en medarbeider i tidskriftet «Militær Orientering», som er organ for alt befal i de tre våpengrenene og utgis av Forsvarsdepartementet.

Vi leste opp et utdrag av artikkelen som vi hadde fått fra en leser, for bladets redaktør, Johs. Hedemann på Forsvarsdepartementets pressekontor. Siden vi bare kjente artikkelen i utdrag og ikke viste hvem som hadde skrevet den, eller i hvilken form den var trykt i «Militær Orientering», ba vi redaktør Hedemann om en forklaring.

Han husket ikke at «Militær Orientering» hadde hatt en artikkel med et sånt innhold, men fant de utdragene vi leste opp for ham i telefonen, så lite tiltalende at han mente det måtte være hentet fra stoff som «Militær Orientering» gjengir fra militære fagblad rundt om i verden i den faste spalten «Fra tidsskrift-fronten».

Etter at vi har fått bladet for 15. november tilsendt, kan vi opplyse at det dreier seg ikke om noe «Militær Orientering» har «sakset» fra f. eks. et fascistisk spansk blad. Det dreier seg tvert imot om en artikkel som er bestilt for Forsvarsdepartementets befallsblad av en norsk offiser.

Artikkelen heter «Et spøkelse hjemsøker Europa». I et blikkfang til den skriver bladet sjøl følgende:

«Serien «I søkelvset» fortsetter denne gang med en artikkel om motsetningsforholdet mellom kommunismen i øst og demokratiet i vest. Artikkelen er — som de tidligere i serien — forfattet av kapte. P. N. Ottestad».

Etter en forvrengt framstilling av Sovjet-Samveldets utenrikspolitikk i mellomkrigstida skriver denne skarpe militærskribenten bl. a. ordrett: «De

eneste som var våkne nok til å se den røde trusel, var nazistene».

Og videre: «Hadde Vestens demokrati hatt sin strategi og sin taktikk, slik som kommunismen har det, ville krigføringen i 1944—45 på Vestfronten blitt ganske annerledes moderat, og med noe framsyn, ville det ha vært mulig å tilintetgjøre begge de skremmende ismenes».

Og som følge av sin «kortsiktige politikk» dengang står «vesten» over for en ny verdenskrig som det kan komme til å tape «om det ikke snart tar skjeen i en annen hånd».

Kapte. Ottestad bør vite at det i 1944—45 var for sent for Vestmaktene å foreta en total frontforandring. Den annen front kom som kjent i stand først på et tidspunkt da det var klart for alle at Sovjetunionen var i stand til å slå ned og besette hele Tyskland alene.

Men det er ikke militær orientering han er ute og går med. Det er ren og ekte politisk propaganda — for en total opprustning av Vesten med en

tredje verdenskrig for øye. Derfor skriver han videre:

«Den koalisjon av demokratiske stater — A-paktlandene representert, gir adgang til en altfor stor nasjonal selvbestemmelsesrett på altfor mange felter».

De enkelte nasjoner er alle først og fremst opptatt med sine indre vansker som boligreising og utviding av industrien o. a. Men felles fare fra øst skrises og snakkes det om, men statsmaktene synes lite tilbøyelige til å ta konsekvensen av de åpenbare misforhold som eksisterer rent beredskapsmessig».

Tilslutt i artikkelen klager kapteinen over at «en demokratisk verden uten myndighet til å rette på nasjonale feil» er håpløst akterutseilt i kampen med «kommunismen» om lederskapet i opprustningen.

Det er en fullstendig underkastelse under amerikanerne «Militær Orientering» gjør seg til talsmann for — en underkastelse som bl. a. innebærer at de siste rester av den nasjonale selvbestemmelsesretten må oppheves.

Ordrett skriver han:

«A-paktens høyeste instans må få en ganske annen myndighet, og de enkelte deltaker-nasjoner må frivillig underkaste seg denne autoriteten.

Vi kan godt forstå skriver «Friheten» at redaktør Hedemann helst ville tro at denne nazi-beåndede artikkelen ikke var skrevet av en av hans egne, faste medarbeidere. På den annen side er ikke denne artikkelen det eneste eksemplet på at Forsvarsdepartementets befallsblad ikke driver militær orientering først og fremst. Dets viktigste oppgave synes å være å drive militærpolitisk propaganda og hets. Om Quisling hadde fått leve, burde han fått tilbud om å hiele kapte. P. N. Ottestad og sosialdemokraten redaktør Hedemann med skrivningen. Han mente som kjent og at Vestmaktene gjorde feil ved å angripe Hitler, føreren for dem som var de eneste som var våkne nok til å se den røde trussel».

Politisk morgenandakt?

De såkalte «landssvikere» har opplevet meget uforståelig og vondt av forfølgelse, men ifølge våre høyeste autoriteter skulle nå de tider være slutt og alle gode krefter settes inn på å normalisere forholdene igjen. Så opplever man at en predikant i Norsk Rikskringkastings morgenandakt på den mest hjerteløse måte rippner opp i sårene og spytter en rekke av lytterne midt i ansiktet, nemlig alle dem han så hatefullt benevnte «svikere» og som etter hans nærmest blasfemiske parallelliseringer å domme nærmest kunne vente seg å bli kastet uten for til evig fortabelse ved Herrens gjenkomst.

Predikantens navn var Erling Strand og han delker seg med sekretitlen pastor som jo intet forteller om hvilket samfunn eller hvilken sekt han representerer. Og hans preken fant sted tirsdag morgen 11. desember 1951. Man må gå ut fra at kringkastingen har en ansvarlig leder for andaktene. Det er all mulig grunn for denne til å be om å få hr. Strands manuskript utlevert, så han personlig kan sette seg inn i hva man kan risikere å få servert i kristendommens og ne-

Får vi ikke lov å ha en mening i språksnørsmålet?

Hr. redaktør!

Til damer og fem herrer som kaller seg «Landssvikere» for å

Bondemøte i Østfold.

Endel bønder i Rygge hadde ved annonse i lokalpressen og i Nationen innbudt jordbrukere som — enten var ekskludert, eller av annen grunn ikke var medlem av Norges Bondelag og eller annen faglig organisasjon — og andre interesserte forøvrig — til møte på Noatun i Rygge fredag 21. desember.

Programmet for møtet var i annonse oppsatt således:

1. Innmelding i Norges Bondelag.
2. Innmelding i Norges Bonde og Småbrukerlag.
3. Dannelse av ny forening.

Som innledere hadde arrangsjørene fått gårdbrukerne Aksel Berger, Trøstad og Anders Hafskjold. Lier. Gårdbruker T. Gjelberg åpnet møtet med en nærmere orientering om møtets hensikt og ønsket samtlige velkommen. En spesiell velkomsthilsen fikk innlederne, generalsekretæren i Norges Bondelag og styrerepresentanter fra N. B. og N. B. S. i Rygge.

Aksel Berger som hadde vært nestformann i N. B. fra 1941 og for det meste var leder av organisasjonen i de siste år av krigen redegjorde for organisasjonens retningslinjer og stilling under kriesårene. Han påviste at der ikke eksisterte vesentlige uoverensstemmelser mellom N. B. S. tidligere linjer og stilling til situasjonen høsten og vinteren 1940—41 under org. samle ledelse — og de linjer som senere ble fulgt under krigen.

En hadde såvidt mulig søkt å være nøytral på det politiske området for å kunne ofre seg mest mulig for de oppgaver som N. B. så sterkt understreket i sine vedtak høsten 1940, og som kort og godt kunne uttrykkes ved å sitere fra vedtaket dette:

«Å gjøre sitt til å livberge det norske folk under krigen».

Den sterke propaganda som ble satt i gang mot org., og særlig i den

Som støtte for sin påstand om uriktighet, propaganda henviste han til den støtte org. fikk fra ansvarlige bønder som stod utenfor dette arbeide og hvis gjerninger senere er respektert av alle.

Han mente også at dommen over N. B. S. virksomhet under krigen var tydelig bevis på at en hadde holdt seg til org. oppgaver for det norske «B» domresultatet ble full friinnelse i denne hatets og straffens tid syntes han at N. B. i dag burde vise en mere velvillig holdning enn tilfelle er.

Gårdbruker Anders Hafskjold som også var bl. de ledende i org. under krigen redegjorde så for Norges Bondelags stilling til Bondesambandsmedlemmene og medl. av NS. etter freden i 1945. Han gjennomgikk de vedtak og retningslinjer som N. B. i 1945 og senere hadde vedtatt og bekjentgjort og som satte nevnte medlemmer utenfor N. B. Han redegjorde videre for det skriv som han med fl. andre N. B. S. ledelse i 1950. Dette skulle påvise at N. B. S. stilling til spørsmålene etter freden måtte komme i strid med den dom som falt i høsten høsten 1949. Han gjennomgikk også N. B. S. vedtak i årsmøte 1950 om samme spørsmål og som han mente var en bekræftelse på at N. B. fastholdt sitt tidligere syn og standpunkt i saken vedk. bondesambandsmedlemmene.

Hafskjold nevnte også den brosjyre som han og Berger hadde sendt ut om saken og som hadde adresse både til org. ledelse og til de enkelte medlemmer. Foruten dette nevnte han at der var søkt direkte forbindelse med N. B. ledelse, men at det stadig støttet på vanskeligheter fra N. B. side.

Hafskjold og tilslutt uttrykte for at N. B. i dag ikke kunne eller burde onta som medlemmer de som organisasjonen selv hadde stemplet som landssvikere.

beidet igjer. kan komme i stand.

Formannen i Rygge Småbrukerlag uttalte at Småbrukerlaget ikke hadde laget noen slike vanskeligheter etter freden, og alle var velkommen som medl. i Småbrukerlaget.

Formann i Rygge bondelag uttalte at han syntes N. B. S. ledelse selv måtte finne fram til en løsning her. Han ville gjerne understøtte en henholdsvis om saken. Ordføreren i Rygge uttalte seg i samme retning.

Generalsekretær Bonden i N. B. sa i sine innlegg at han ville rapportere sine inntrykk fra møtet for sitt styre. Forøvrig var generalsekretæren svært forsiktig i sine uttalelser og han ga ikke uttrykk for noen personlige meninger i saken.

Generalsekretærens passivitet var vel også grunn for at flere av deltakerne fant det riktig at det fra møtet ble henstillet til andre bygdar og distrikter om å onpta saken til behandling for å ta standpunkt i saken og gjøre den kjent.

Foruten generalsekretærens rapport til hovedledelsen i N. B. ble det vedtatt å sende en skriftlig henholdsvis fra møtet N. B. i Rygge ved sin formann Lovet å støtte opp om denne.

Om møtet er ellers å si at dette var mange opplysninger som få hadde kjennskap til tidligere, selv om en hadde lest innlederens brosjyre. Når underskriveren etter møtet spurte en av deltakerne om inntrykk fra møtet svarte han straks at dette var meget interessant. Jeg hadde aldri tenkt meg muligheten av alt det jeg har fått høre og jeg er meget glad for at jeg fikk anledning til å komme på møtet.

Møtedeltaker.

Vanskeligheter i det nye

ved å sitere fra vedtaket dette: «å gjøre sitt til å livberge det norske folk under krigen».

Den sterke propaganda som ble satt i gang mot org., og særlig i den siste del av krigen var dessverre bygget på uaktente forhold til virkeligheten. Motstand mot denne propaganda var meget vanskelig under krigen og helt umulig i de 4—5 første år etter krigen. Dette mente han også var grunn for at det fremdeles var så vanskelig å få virkeligheten fram.

Dagbladet

Den østtyske regjering har gitt ordre til at rundt regnet 9 mill. bøker skal skilles ut av over ti tusen boksamlinger og tilintetgjøres. Aksjonen skal begynne i den nærmeste fremtid og være avsluttet innen 15. mars. Det er altså den store utrenskning som skal foregå.

Utenrikskommentatoren i «Dagbladet» raser og skriver bl. a.: «Det er riktig at en ikke kan sette likhetstegn mellom stalinisme og nazisme. Likesom en heller ikke kan sette likhetstegn mellom protestantisme og katolisisme. Men hatet til den åndelige friheten, hatet til bøker og aviser, som ikke skriver som makthaverne vil, er like dypt og prinsipielt det samme. Slå dem ned, de forargerlige, tramp ned andres tanker, tanker er farlige, bøker som ikke sier det samme som den politiske katekisme er gift.»

Vi er enig i «Dagbladets» forargelse, men vi adresserer vår forargelse ikke minst til «Dagbladet», som er den første til å praktisere ensrettetheten, når det ikke raser i bladets kram. Trenger De bevis, så har vi det for hånden. I samme nr. av «Dagbladet» 15. 12. 51 hvor forargelsen over det østtyske nåbud dominerer, finner vi ikke et ord om Kirsten Flagstad's konsert i Nasjonalteatret dagen forut. D.v.s. bladet noterer at hennes konserter til inntekt for et hjelpefond for Norsk Tonekunstnersamfund innbringer ca. 15.000 kroner. Det er det hele mens Oslopressen forøvrig er overstrømmende i sine anmeldelser. I oss bare ta litt fra «Morgenbladet»: «Stående hilste et fullsatt Nationaltheater Kirsten Flagstad da hun gjorde sin entré på scenen søndag ettermiddag, og sjelden har vel en diva med verdensberømmelse tatt imot en applaus med slik åpenbar glede. Med tåreblanke øyne sto hun der og så ut over et feststemt og representativt publikum, og hun hilste det så fortryllende og småpikante charmerende — selv om det vanligvis ikke er slike ord man først og fremst griper til når man skal beskrive den store Wagnersangerinnen».

Nå skal vi ikke be «Dagbladet» om å gå i seg selv, for det er nytteløst. Det har vi opplevd så mange ganger, når våre folk har bedt om spalteplass eller når de har skrevet bøker av betydelig verdi for samfunnslivet. — Dagbladet tier, når vi ikke «skriver som makthaverne vil», eller når Kirsten Flagstad bringer feststemning over hele byen. Og hun er jo ikke en hvemsomhelst. Har bare hva «Morgenposten» skriver: «Vi kan nevne tre personer som har gjort like meget som skipsarten til å gjøre Norges navn kjent i det store utland: Henrik Ibsen, Edvard Grieg og Kirsten Flagstad». Men hvis «Dagbladet» hadde fått råde, ville Kirsten Flagstad ha vært tiett ihjel, fordi hun ikke passer inn i bladets smudsige kram.

Og et slikt blad vil være refser og preke moral!

to på vinkeløsheter fra N. R. side. Høfkelid og tilslutt uttrykket for at N. R. i dag ikke kunne eller burde onsdag 20 medlemmer de som organisasjonen selv hadde stemplet som landsvikere. N. R. måtte først ta den faldende dem til følge og dertil endre de vedtak som ikke gjør disse medlemmer verdige til opptakelse på allmøtningelige vilkår.

Etter disse innledninger var det meningen at det skulle være diskusjon. Men diskusjon kan en vel ikke si det ble, idet samtlige som hadde ordet ikke angrep innlederne på noe punkt. Mange hadde ordet og alle understrebet at de mente at N. R. måtte ta disse viktige spørsmål opp til ny overveielse og finne en løsning så sam-

Forhårdsleken for vinterlekene

Aftenpostens fast ansatte privatdetektiv Odd Bergfald er av sin redaktør sendt til Lillehammer for å skaffe underlag for redaktørens kamp mot den østerrikske skiløper Haider som han ikke ønsker å se ved vinterlekene. Tiltross for at Bergfald sies å være spesialist i de gjengse ordklisjeer som var autorisert for «landssviksaker», er resultatet av reisen temmelig magert i forhold til hva man hadde grunn til å vente etter forhåndsskriftet. Politimesteren på Lillehammer uttaler at det ikke er noen sak mot Haider ved politikammeret der. «De overrøper han gjorde mot befolkningen var ikke av så alvorlig karakter at det ville medføre flere års fengselsstraff», sier politimesteren ordrett. Når man så kjenner «regulativet» myndighetene gikk etter i de berømmelige år da 12—15—20 års straff var gjengs kost, må det sies at politimesterens uttalelse er meget avslørende. Og når man har lest de forskjellige «vitneutsaen» den ivrige privatdetektiv har inhentet, kan man ikke fri seg for et visst inntrykk av at Haider nok har vært en ren smågutt mot f. eks. de karene som kidnappet og drept den unge damen på Nesø-brua eller mot han som slo ned en tysk soldat som spurte etter velen i Holmestrand, hoppet opp og ned på ham, sparket inn ansiktet hans og maskerte ham på det frykteligste, eller mot alle de «gode» snikmordere som vi husker så godt. Men som det er taktløst å minne om.

En av Bergfalds omhyggelige oppsporede vitner, en kontorsjef som sammen med en del andre var blitt arrestert av Haider og en norsk politimann forteller: «Jeg har en liten høne å plukke med Haider. Ikke nok med at han arresterte meg, han stjal også en genser hjemme hos meg.» Kontorsjefen opplyser inntet om den var grøn eller hadde en annen farge. Mange NS-folk som sommeren 1945 ble «befrikk» for gods og guld av niddjære patriotiske gangstere, ville nok ha prist seg lykkelig om de herrer hadde nåvet seg med en genser! Og det ville nok bli tale om hele hensegærder å plukke istedenfor en liten kylling!

Av hensyn til kontorsjefens genser håper vi det østerrikske skiforbund øveligkelig annullerer hr. Haider deltakelse i vinterlekene. Vi har hverken flere gensere eller gullmedaljer å miste!

Etter hva det senere meldes er det gudskielov avgjort at Haider ikke kommer.

Vanskeligheter i det nye tyske soldatforbund

(Bonn: Privat til «8. Mai».)

Generaloberst Hans Friessner er plutselig trådt tilbake fra sin stilling som formann for det nydannede tyske soldatforbund. Begrunnelse:

Han er bange for at hans person skal stå i veien for utbetaling av pensjoner til tidligere yrkesoffiserer og officersenker.

I virkeligheten har man lenge vært klar over at generaloberst Friessner ikke var den rette mann. Deres korrespondent erfarer at man i og for seg ikke har noe å utsette på hans person. Han betegnes tvert imot som helt igjennom ærlig og anstendig mann. Men man beklager at han rangler evne til diplomatisk takt. På en pressekonferanse for en tid siden ble han kjørt så hardt av de ivrige journalister at han til slutt kategorisk erklærte at «landsforrederi alltid er landsforrederi». Med andre ord: De menn som gjorde opprør mot Hitlers styre den 20. juli 1944 var landsforrederne.

Dette vakte en storm i hele den demokratiske presse, som rettet angrep ikke bare på generalobersten, men også på soldatforbundet.

Man er i officerskretser bange for at det første forsøk på å tømre sammen en organisasjon er mislykket.

I mellomtiden er det i all stillhet dannet et nytt soldatforbund i Goslar. Mesteparten av medlemmene er hjemvendte tyske krigsfanger. Noen aviser hevder at det nye forbund i virkeligheten er opprettet av forbundskansler dr. Adenauer, men dette er neppe riktig. Som forbundets ledere betraktes den tidligere tyske militærattache i London, general Geyr von Schweppenburg og en del andre diplomater, som har gode forbindelser med Adenauer og det er trolig at de vil bruke disse forbindelser til å la forbundet utvikle seg under demokratiets høve beskyttelse.

Etter hva Deres korrespondent erfarer arbeides det energisk for å få istand en sammenslutning av det gamle og det nye soldatforbund.

Ta et tak for «8. Mai»

Vi i traff» var «8. Mai»s overskrift over et stykke om en som ikke betalte bladet, men sa «dere kan da skjønne jeg betaler». Den mannen lignet meg, kanskje flere kjente seg igjen også? For et par år siden spurte jeg forskjellige: «Har du «8. Mai»? «Nei, det kom noen nummer her, men det er blitt borte».

Har du betalt det? — «Næi». Tror du «8. Mai» har råd til å drive veldedighet i den utstrekning?

— Nå sender jeg kontingent for 2 år, og la meg gjennom bladets spalter få lov å oppfordre andre til å gjøre det samme. De som har bedre råd, bør betale for 3, 4, 5 år, så bladet kan ha det litt rommelig med penger.

Ja, men tenk om det stoppet! var det en som sa.

«Ja, tenk det, du!» Om vi forliste 16 kr. på et blad som minst er verd sine 100 kr. kvar talet, hvis vi bare hadde de pengene.

Men, tenk også om det måtte stoppe, fordi vi ikke betaler!

Tenk også om vi kunne komme så langt, at vi fikk vår egen dagsavis og slapp å betale ca. 60 kr. året til en avis som gjør hva den kan for å holde sannheten skjult og til stadighet serverer motbydelig hykleri, som f. eks. nå angående stortingsmeldingen om «rettsoppgjøret».

— Overland sa han helst så NS-folk gjorde forretning med hverandre. Jeg også: Averter i «8. Mai»!

Gi «8. Mai» som gave! Ikke til NS, men til folk som trenger det.

Betal til «Forbundet». Vi som har fortjeneste, må se å komme opp i 10 kr. kvartalet eller helst kr. 5 pr. måned. Og nå er det særlig aktuelt å få spredt Harsems bok: «Rettsoppgjørets svarte flekker», ikke til NS, for de vet, men til folk i ledende stillinger, folk som avisene hittil har greidd å holde i uvitenhet.

Vi har sterke krefter mot oss til å holde sannheten skjult, men «Forbundet» og «8. Mai»s arbeid behøver ikke å stoppe av mangel på penger, hvis vi gidder holde det gående. Det er moro å ha motstandere som delvis

er uvitende, delvis fekte med altfor dårlige argumenter, dels må fortie det som er kommet fram.

Har noen sak i Norge vært så opplagt som vår?

Den må ikke stoppe av mangel på penger!

Støtt derfor deg selv! D.v.s. støtt dem som arbeider for oss!

Les om igjen «Opplandsbondes» appel i «8. Mai» for noen uker siden!

Kommer det oppfordring om å gi på en liste til et eller annet formål, så bestem deg for å gi, gi mye, men: Send pengene du kan ofre til «8. Mai» eller «Forbundet». De arbeider for din sak, ditt formål.

Så ønsker jeg alle som gjør sin plikt et riktig godt og framgangsrikt nytt år.

J. V.

Den som mener at «8. Mai» har en oppgave følger J. V.s anmodning.

Red.

General Rendulic som Norgesekspert?

Bonn: (Privat til «8. Mai».)

Det forlyder i officerskretser at general Rendulic etter en lengere rekreasjon, som er nødvendig etter det lange fengselsopphold, vil bli anmodet av de vestallierte om å fungere — sammen med general von Falkenhorst — som medlemmer av et uformelt råd av sakkynndige i norske problemer. Både Rendulic og von Falkenhorst hevdet i sin tid at et sovjet-russisk overfall på Nord-Norge i alle tilfelle (med eller uten svensk deltakelse i krigen) ville kunne stoppes ved Lyngenfjord.

DET ER SAGT:

Løgn er løgn, hvaenten den kommer i lakksko eller bekksemstøvler.

an mangt grunn for denne til en om å få hr. Strands manuskript utlevert, så han personlig kan sette seg inn i hva man kan risikere å få servert i kristendommens og nestekjerlighedens navn, og sørge for at predikantene ikke i fremtiden i hat og uforstand misbruker mikrofonen til å så uhygge rundt seg.

Pastor Erling Strand vil det muligens glede å høre at hans herte-løse ord brakte sorg og fortvilelse i flere gamles hjerter og ødela den dagen for dem. Men det skulle vel egentlig ikke være meningen med disse andakter.

Lytter.

Sovietrussisk støtte til den nære orient?

Washington: Privat til «8. Mai».

I Washington arbeider man under høytrykk med rapporter fra forskjellige utenlandske hovedsteder om at Sovjet-Samveldet forbereder seg på å lansere en storstilt økonomisk — eventuelt også militær — hjelpeplan for Den Nære Orient. Som mønster vil russerne etter forlydende bruke Marshall-planen og det etterfølgende amerikanske militære hjelpeprogram.

De landene som først og fremst kommer på tale som Sovjet-Samveldets partner er Iran, Egypt, Syria og Libanon. På denne måte ønsker russerne å nøytralisere Tyrkia, som allerede er vestmaktens allierte, og Israel, som når som helst ventes å inngå en vidtgående militærallianse med England og USA. Iran og Egypt er kommet i et motsetningsforhold til vestmaktene på grunn av striden om oljen og trønnene i Suezkanalsonen. I disse to landene vil derfor Moskva nye politikk ha større sjanser enn i Syria og Libanon, hvor regjeringene stiller seg velvillig overfor vestmaktene. I Syria var en kommunistvennlig statsminister en kort tid ved makten, men ble fjernet ved et militærkupp.

Meldinger fra Kairo får ut på at Sovjet-Samveldet har til hensikt å vte Iran en kreditt på 200 millioner dollars og Egypt en kreditt på 100 millioner dollars.

Trygve Lie høykoster russerne

Fra Paris telegraferes 19. desember til Aftenposten:

«Den russiske utenriksminister Vysjinski ga en mottagelse i kveld, men FN's offisielle representanter holdt seg borte. Det ble opplyst at de hadde fått instruksjoner av general sekretær Trygve Lie om ikke å være tilstede. Generalsekretæren har bedt FN's funksjonærer ikke å ta imot russiske innbuddelser så lenge ikke Trygve Lie selv blir bedt».

Det er ikke små problemer Trygve den Store har å bakse med! Ifjor ble han fornærmet på byen New York, fordi han syntes han var plassert for dårlig ved byens middag for den franske president, og nå er det den russiske utenriksminister som er falt unåde. Av hvilken grunn FN's funksjonærer har fått ordre fra sin høve sjef om å renonsere på kaviar og vodka, så lenge ikke han selv blir invitert til herlighetene! Er det så noe rart i at der er dem som visker om at initialene FN egentlig betyr Fornærmet Nordmann?

Hr. redaktør!

To damer og fem herrer som kaller seg «Landskomiteen for foreldre-aksjonen mot samnorsken» har sendt ut stemmesedler og oppfordrer i store avisannonser publikum til å protestere mot samnorsken. Dette kan være bra og vel nok, men i komiteens annonser heter det uttrykkelig: «Alle stemmeberettigede norske borgere anmodes om osv.»

Den selvbestaltede landskomites medlemmer kan neppe være ubekjent med at titusener og titusener av deres landsmenn av særdomstoler er fradømt sin stemmerett p. g. av rent politiske forhold. Det virker da høyst påfallende at komiteen i sitt opprop så ostentativt dekreterer at alle disse titusener av medborgere skal utestenges fra å si sin mening om dette språklige spørsmål. At det i den store folkegruppe som her vises på døren, finner seg en lang rekke universitets- og skolefolk, forfattere og journalister m. v., som tør formodes å ha en vel så stor om ikke større språklig innsikt enn de damer og herrer som utgjør komiteen, gjør dennes egenmektige «tiltaks-straf» enn mer uhyrlig. Demokratisk og overensstemmende med FN's charter om menneskerettigheter er det ialfall ikke.

P.

En ny britisk-amerikansk politikk

Washington: Privat til «8. Mai».

Det forlyder i vel underrettede kretser i Washington at Truman og Churchill under sitt møte vil trekke opp de store retningslinjene for en ny, og langt mer aktiv felles britisk-amerikansk politikk over hele verden. Man er både i Washington og i London lite tilfreds med de tilbakeslag vestmaktene har hatt i den senere tid — tapet av China, Irans uforsonlige oljepolitikk, Egypts steile holdning overfor England.

Det arbeides energisk i Washington med planer om en aktiv britisk-amerikansk politikk, som kan gjenreise den vestlige verdens prestisje såvel i Det Fjerne Østen som i Den Nære Orient.

Churchill har allerede innledet denne nye aktive politikk under sitt besøk i Paris, hvor England og Frankrike er blitt enig om samarbeide i Indo-China, Malakka og Nord-Afrika.

Også Nederland vil antakelig bli trukket inn i dette samarbeide, slik at Indonesia ikke lenger har så store sjanser som før til å trumfe igjen sine nye krav om overtakelse av suvereniteten over ytterligere deler av det nederlandske ostindiske imperium.

Når det gjelder Europa er det ikke utelukket at USA og England vil gjøre nye energiske forestillinger i Stockholm for å forsøke å få Sverige med i Atlanterhavsnakten eller i all fall med i et teknisk forsvarsamarbeide med Norge og Danmark av vidtgående karakter. I enkelte kretser går man endog så langt som til å anta at Washington og London vil arbeide for å få revidert fredsavtalen mellom Finland og Sovjet-Samveldet med sikte på å befri finnene for den russiske allianse, slik at de kan knytte sterkere bånd med Norden.

Nordmørspostens Trykkeri